

**COMUNIONE E LIBERAZIONE BROLIJOS REKOLEKCIJOS
RIMINI, 2012 BALANDŽIO 20-22**

**PENKTADIENIO VAKARAS – BALANDŽIO 20 D.
ĮVADAS – KUN. JULIÁN CARRÓN**

Kokius jausmus sau bejaustumė šį vakarą, kaip čia važiuodami besuvoktume, kas mums vyksta, Dievas mums dovanoja šitokią gestą – mūsų Rekolekcijas – kad per faktą pateiktą atsakymą mūsų gyvenimui, tarsi vertinimą, nuo kurio galėtume atsispirti ir eiti toliau, kur bebūtume.

Prašykime pradėdami šį savo gestą, kad tas vienintelis, galintis atverti mūsų širdį, ją atlapotų malonei, kuri mums bus suteikta šiomis dienomis, Kristaus Dvasia.

ATEIK, ŠVENTOJI DVASIA

Sveiki visi čia esantys ir visi jūsų draugai, prisijungę prie mūsų iš įvairių šalių, taip pat visi tie, kurie stebės Rekolekcijų įrašą artimiausiomis savaitėmis.

Tikrovės pozityvumo tvirtinimas visiems mums metė iššūkį; skirtingos reakcijos atskleidė mūsų silpnumą, parodantį, kokią įtaką mums daro vyraujantis mentalitetas: tam, kaip suprantame tikrovę ir save pačius, yra būdinga baidi, pražūtinga abejonė dėl gyvenimo pagrindo ir likimo, dėl visko. Kiek kartų girdėjome kartojant: „Ar mes tikri, kad tikrovė visada yra pozityvi? Kaip galime taip sakyti priešais viską, kas įvyksta? Ar gyvenimo dramos akivaizdoje yra kas nors, kas atlaikytų?“. Po pirmu gražių kalbų ir daugybės veiklų (kurių vis dėlto imamės) sluoksniu paslapčia mus lydi šitoks negatyvumas, iškylantis į paviršių tuomet, kai prispaudžia sunkumai bei prieštaravimai. Po daugiau ar mažiau pergalinga išore slepiasi sąmyšis. Kaip sakė vienas iš mūsų: „Kartais jaučiu tokį nepatogumą: mūsų veiksmai pilni triumfavimo, kuris mus atitraukia nuo egzistavimo be vilties tragiškumo“.

Šitoks šešėlis, krintantis ant tikrojo pozityvumo, ant tikrovės pagrindo, nėra ekspertams ar specialistams skirta problema, tai susiję su mumis visais ir turi tiesioginę pasekmę: „aš“ netvirtumas. „Paskutiniu metu, - pasakė vienas iš jūsų, - man teko susitikti žmonių, kurie tokiomis nestabilumo sąlygomis, kuriomis gyvename, leido pasirodyti žmogiškam silpnumui. Per visus šiuos santykius iškyla klausimas: kas man suteikia tvirtumą?“.

Šis klausimas gali būti dar dramatiškesnis, kaip rodo šis laiškas: „Brangus Julián, norėjau papasakoti, kas šį mėnesį, susidūrus su mano draugės liga, vis aiškiau pasirodo mano gyvenime. Pradėsiu nuo aspekto, kuris iškart man sukėlė didžiulį pasipiktinimą, kurio visiškai nenorėjau išgyventi, tačiau vėliau jis pamažu tapo atspirties tašku siekiant tiesos, netgi, sakyčiau, yra vienintelis taškas, nuo kurio galiu pradėti tikrai gyventi. Turėdamas omeny viską, kas man vyko, supratau, kad daugybė dalykų, kuriuos girdėjau per šiuos metus ir kuriuose nuoširdžiai atpažinau tikrumą ir atitikimą man, ir kuriuos dažnai kartojau kitiems, nebuvo įgavę tokio tvirtumo, kad išliktų ir priešais visa tai, kas vyko. Supratau tai labai aiškiai vieną iš pirmųjų dienų, kai nuėjau į ligoninę aplankyti savo draugės. Staiga suvokiau, kad matant ją tokios būsenos, man iškilo tie patys klausimai, kaip Eluanos tėvui, be atsakymo. Ką galiu pasakyti, žvelgdamas į jos komą? Nebūtų geriau numirti? Kas yra „aš“ slėpinys? Šie kylantys klausimai mane gąsdino. Daug kas aplink mane prašė stebuklo, tačiau manyje ši problema palietė tokį tašką, kurio net pagijimo stebuklas nebūtų išsprendęs. Ir aš sakiau: „Noriu, kad pasveiktų“.

bet man reikia daugiau, nes jei pasveiks, vis tiek anksčiau ar vėliau bus iš manęs atimta, o aš būsiu atimtas iš jos ir iš kitų. Kas gali išgelbėti visą ją ir visą mane? Kas išgelbės viską? Mane piktino ir gąsdino toks mano žmogiškumas, kuris buvo visiškai kitoks nei tai, kaip įsivaizdavau, koks turėčiau būti panašiomis aplinkybėmis, nebuvau sujaudintas, bet šaltas, nebylus priešais tai, kas atsitiko. Pasimatė, koks mano „aš“ yra netvirtas, o aš nenorėjau to matyti. Taip begėdiškai pasirodė visa mano nesugebėjimo žaizda, visas mano vargingumas ir nepajėgumas būti tikru. Neįveikiama disproporcija. Kančia, nes neįmanoma būti tikram, nė akimirkos iš tikrųjų neišgyventi tikrovės – štai mano tikrasis žmogiškumas. Šiaip suvoki, kad poreikis, absoliutus poreikis yra tavo šaknis, jis neatsiranda po kelių nueitų žingsnių. Tuomet būtent tas žmogiškumas, kurio nenorėjau matyti, tapo durimis į tikrą realybės išgyvenimą. Man svarbu papasakoti tai, ką tau parašiau, nes suprantu, kad didelis darbas, kurio iš manęs prašoma, yra sutikti kovoti, kad nuolat atgaučiau savo autentišką žmogiškumą, ir tai tikrai neįvyksta automatiškai, atvirksčiai, sunku išlikti tame kelyje, kurį mums nurodai“.

Šis laiškas išreiškia, koks didelis iššūkis yra teigti, kad tikrovė yra pozityvi. Nepakaktų net išgijimo stebuklo, kuriuo kartais bandome pasitenkinti, kad nematytume tikrosios problemos. „Noriu, kad pasveiktų, bet man reikia daugiau: kas gali išgelbėti visą ją ir visą mane? Kas išgelbės viską?“ Tikriau sakant: ar yra kažkas, kas išgelbsti viską nuo pragaišties? Jis nujaučia, kad atsakymas susijęs su tikrojo žmogiškumo susigrąžinimu. Nuostabu, kad tai tarp mūsų taip aiškiai iškilo, nes įvardija esminį mūsų kultūros bruožą, kuris į mus prasiskverbia daug labiau, nei manome. Koks tas mūsų kultūros bruožas?

Mums ir vėl padeda kun. Giussani. 1994 metais duodamas interviu žurnalui *30 Giorni* kun. Giussani nurodė nihilizmą kaip siaubingą moderniosios kultūros bruožą, ypač dabar visų priimtą, tapusį vyraujančiu mentalitetu. Nihilizmas, turintis senas šaknis, vis labiau užvaldo pasaulį, pradedant nuo XVII ir XVIII amžiaus pasipriešinimo, netgi dar anksčiau, nuo paties protestantizmo, iki pat šių dienų. Jei būtent tai yra išskirtinis modernaus mentaliteto bruožas, turime suprasti, - mus perspėja kun. Giussani, - kad kova tuomet vyksta ne su skepticizmu, bet būtent su nihilizmu. Kodėl mes iki to priėjome? Kur to nihilizmo ištakos? Nihilizmas, - tęsia kun. Giussani, - yra pirmiausia neišvengiama pasekmė to antropocentrinio mąstymo, kuris leidžia manyti, kad žmogus gali išsigelbėti pats. Ir mes taip mąstome. Ir kaip to simbolį, - sakė, - visuomet jaunimui aiškinu Montale eilėraštį: „Gal vieną rytą krūptelsi žingsniuodamas stikliniame ore iš siaubo, atgal pasuksi galvą ir regėsi įvykusį stebuklą: kad už tavęs – vien dykros plyti tuščios graudžios, kad tuštumos negyvos niūriai stūkso. Paskui lyg ekrane įsižiebę sušvis sumaištingai: kalvos medžiai namai – vylingi ryškūs miražai. Bet bus per vėlu; eisiu tylus, su abejinga minia, nusinešiu paslaptį tą neatsigrėždamas“. Už tavęs – vien dykros plyti tuščios graudžios, tuštumos negyvos niūriai stūkso. Montale eilėraštis sako tai, ką mes visi, sąmoningi, suaugę žmonės, gerai suprantame ir nuolatos patvirtiname: dalykų esmė nėra jie patys, jie atskleidžia savo laikinumą, o toks svaiginantis dalykų išorės laikinumo suvokimas išsirutulioja į pasidavimą ir apgaulingą neigimą – pagundą manyti, kad viskas yra vien iliuzija ir niekas. Jei Dievas yra viskas, vadinasi, daiktai, kuriuos turi, žmonės, su kuriais gyveni, arba yra niekas (nihilizmas), arba yra neiški Būties dalis, Dievo dalis (panteizmas). Taigi, arba nihilizmas, arba panteizmas. Šios dvi pozicijos šiandien yra galutinis atsakymas, kuriam visi nusileidžia ir į kurį visi įsitveria, neturėdami aiškios ir tvirtos atramos.

Kodėl? Kodėl trūksta tos aiškios ir tvirtos atramos ir visi nusileidžiame šitam nihilizmui ar panteizmui? Nes labai dažnai mūsų religinis jausmas, - kaip vėl sako kun. Giussani, - yra greičiau sentimentalus, o ne įsitraukęs į darbą. Tačiau kun. Giussani iš to padaro įspūdingą išvadą. Kai neatliekamas darbas, kuris suteikia tą tvirtą ir aiškią atramą, kur bandome rasti išeitį? Tarp nihilizmo ir

panteizmo yra bendra tai, kad abu pasitiki valdžia. Valdžia laikoma vienintele tvarkos forma ir šaltiniu, vienintele galimybe išvengti chaoso. Jau Liuteris suprato: kadangi visi žmonės yra blogi, geriau, kad kažkas vadovautų. Kodėl pasitiki valdžia? Būtent tai ir domina. Nes žmogus, sumenkindamas save iki nieko, nesuvokdamas pagrindo arba būdamas vien tik visko dalimi, žmogus neturi autentiško tvirtumo. Štai kokia yra kraštutinė nihilizmo ar panteizmo pasekmė: sunaikinamas mūsų „aš“. „Nihilizmas, - sako, - nebūtinai mato pasaulį kaip pelenus ir nebūtį, bet sumenkina iki pelenų ir nieko „aš“. O tą sumenkinimą mes jaučiame kaip savo netvirtumą, nesugebėjimą išgyventi tikrovės, todėl susidūrus su tam tikromis aplinkybėmis ar gyvenimo akimirkomis, mus apima siaubas.

Todėl kun. Giussani mums sako: iš šios situacijos, iš tokio akivaizdaus „aš“ sumenkinimo, kurį ir patys dažnai atliekame, galime išeiti tik imdamiesi darbo, kuris leistų susigrąžinti savo autentišką žmogiškumą, t.y. kuris mums leistų suprasti, kur glūdi tikrasis mūsų „aš“ tvirtumas. Reikia, kad žmogus, nė vienas iš mūsų nesileistų sumenkinamas iki racionalistinio pozityvizmo, kuris veda į nihilizmą ar į panteizmą, nes nihilizmas yra racionalizmo, susiaurinančio ženklą iki regimybės, bei dusinančio pozityvizmo, atkertančio tikrovę nuo kito, kurį ji nurodo, ir įspraudžiančio ją į savo rėmus, padarinius. Todėl tvirtinimas, kad tikrovė yra pozityvi, buvo iššūkis visiems, nes provokavo mūsų racionalizmą, polinkį naudoti protą tarsi visko matą (juk taip galvojame), ir išryškino mūsų priešinimąsi (esame kaip visi) pripažinti Paslaptį kaip tikrovės dalį. Įprastas pozityvizmas, kuris mus sąlygoja, lieka nepastebimas, beveik nesąmoningas tol, kol dramatiška situacija mums atskleidžia visą jo galią.

Kas tuomet yra ta tvirta ir aiški atrama, kuri išlieka tokioje situacijoje? Ką galima padaryti? Koku keliu galime pasukti, kad nepriklausytume nuo aplinkybių, visada baimindamiesi nebūties? Įdomu palyginti kun. Giussani siūlomą atsakymą su tuo, kaip dažnai elgiamės mes. Kai kurie bandė atsakyti iš sielos gelmių išskylančiam nihilizmui kreipdamiesi į Kristų, tačiau tai nekeitė vertinimo esmės: „tikrovė yra ir lieka negatyvi, bet mes turime vaistą, kompensaciją – Kristų“. Iš vienos pusės, ir toliau tvirtinome būties neigiamumą (matome tikrovę kaip visą), iš kitos – šaukėmės tikėjimo (išlieka šis atskyrimas), tačiau gyvenimo, mirties, tikrovės suvokimas nepasikeitė, tiesiog buvo šventeiviškai pridengtas.

Giussani neina šituo keliu. Nihilizmas reiškia ribotai naudoti protą, lygiai taip pat vėliau gali būti pritaikytas Kristui. Dažnai klausiamo „kodėl reikia sakyti Kristus?“, susidūrę su tam tikrais dalykais, tam tikrais faktais. Taigi, kai atsiranda nauja problema, jis ir vėl iškyla, lygiai taip pat pasirodo ir priešais Kristų. Čia kelio nesutrumpinsi, draugai.

Tuomet ko reikia, kad atsakytume tokioje situacijoje, kad atrastume tą tvirtą ir aiškią atramą, kurios mums reikia, kad išgyventume tikrovę kaip žmonės, kad atrastume tvirtumą, kuris neleistų aplinkybėms, krizei, kitų nuomonėms mūsų praryti?

Kun. Giussani mums ir vėl ateina į pagalbą:

1) „Užslėpta nihilistinės pozicijos apgaulė yra akivaizdybės neigimas, faktas, kad negalima sakyti, jog viskas yra niekas, kad mano gyvenime nebuvo nieko, paskutinis žodis yra niekas, kai iš tiesų dalykai yra“. Taigi, iš vienos pusės, reikia iš naujo aptikti akivaizdybę, kurią pateikia tikrovė, kuri yra tikrovė, ir dėl to negali būti priskirta ir laikoma nieku. O kokia ta „akivaizdybė, kurią pateikia tikrovė, kuri yra tikrovė“? Kad „tikrovė savo buvimu, tikrovė tokia, kokia atsiskleidžia patirtyje, t.y. kokia atsiskleidžia žmogaus protui, kaip ji atsiranda ir iš ko sudaryta? Žmogui atsiskleidžianti tikrovė yra sukurta Dievo, „iš“ Dievo, Būtis sukuria iš nieko, t.y. suteikia save. Tai tikrovės priklausymo, t.y. fakto, kad *tikrovė pati savęs nekuria*, suvokimas“. Dėmesio, draugai, nes galime – kaip skaitėme laiške

– laikyti tai savaiame suprantamu dalyku, kurį jau girdėjome, į kurį nebežiūrime ir nesistengiame susigražinti žmogiškumo šitaip naudoti protą, kad nepasimestume tikrovėje, o juk visi žinome, kaip šitai dar nėra žinoma, visiškai nepanašu į tai, kaip mes elgiamės tikrovėje.

O kokių būdu tikrovė egzistuoja? Aš esu! Aš esu dalis šitos tikrovės, todėl vienintelė tikroji paslaptis, kaip sako kun. Giussani: „kodėl aš esu? Šis klausimas nurodo ontologinį, ne etinį, klausimo lygmenį“. „Aš“, jo laisvės, jo autentiškų poreikių egzistavimas įrodo kažką Kitą, nurodo kažką Kitą, yra anapus ženklas, o be tokio sąmoningumo, be tokios intymios savimonės, nesu aš. Tai pirmas klausimas, kuriam nuolat esame kviečiami: tai yra tikroji žmogaus širdies didybė, todėl jokie pakaitalai (pinigai, pasisekimas ar valdžia) negali pasotinti. Būtent dėl to esame nuolat kviečiami grįžti prie tikrosios savo „aš“ prigimties, prie to, kas esame, tiesos, prie tikrojo mūsų širdies lygmens, nes niekas negali patenkinti žmogaus širdies, vadinasi, ir visų kitų visuomenėje širdies. Tačiau visi žinome, kaip mus paveikia vyraujantis mentalitetas, kaip jis mumyse įsišaknija ir ragina ieškoti pasitenkinimo ten, kur jo ieško visi. Visais laikais mūsų istorija susidūrė su asmens nenuoseklumu krikščioniškojo pasiūlymo atžvilgiu, tai visada vadinome amoralumu, atsižvelgiant į tikrąją moralę, t.y. nuolatinį Begalybės siekimą. Šiandien tai galime pakartoti dar aiškiau: esame tam kviečiami, o kažkieno nenuoseklumas ir klaida yra kvietimas visiems ir kiekvienam atsiversti.

2) Bet, iš kitos pusės, į šią žmogišką tikrovę, šį žmogišką gyvenimą, kuriame nuolat suklumpame, vis dėlto įėjo ir Dievas, ne vien Savo gailėstinga tėviška palyda, įėjo kaip žmogus, gimęs iš moters. Dievas, gimęs kaip žmogus iš jaunos moters vidaus, vis dėlto yra įvykis, kuris atsitinka, kuris įvedamas į žmogaus gyvenimo scenarijų. Turint omeny šią žinią, atsiranda naujas veiksnys, kurio negalima nekenksmingai panaikinti, negalima lengvai pamiršti, nes jis nesumenkinamas: krikščioniškas įvykis. Taip, kaip kad tikrovė yra, galime tvirtinti: krikščioniškas įvykis yra, jis neredukuojamas. „Būsiu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos“. Šis įvykis suteikia žmogui nesusiaurinamą žvilgsnį į bet kokią klaidą. Tą patį žvilgsnį matysime rytoj Kristaus žvilgsnyje į Zachiejų. Žmogus niekada nėra vien tai, ką jis padaro; jis yra ryšys su begalybe, kurį Kristus patvirtino žvelgdamas į visus sutiktuosius, ypač nusidėjėlius, sukeldamas visų pasipiktinimą, lygiai kaip šiandien. Būtent dėl to, kad susitikome šitą žvilgsnį, galime pripažinti savo klaidas ir suklydimus jų neteisdami, nes žmogus niekada nesiliaus buvęs toks, kokios bebūtų jo klaidos (ir reiktų įrodyti, ar tai nusikaltimai). Todėl pripažinti, kad klaida yra objektyvi ir kad būtina ją atitaisyti (nes tai būdinga tiesos pozicijai), jokių būdu nereiškia, kad reikia atstumti asmenį. Šitokį žvilgsnį atnešė Kristus į istoriją... ir dažnai mes patys pirmi tuo piktinamės (kaip tai!), susidūrę su savo ar kitų klaidomis: kaip tai įmanoma?! Tai nereiškia jas neigti, cenzūruoti ar pateisinti; reiškia žiūrėti į jas, kad pradėtume iš naujo. Nuo kur? Nuo kur „aš“ gali pradėti viską iš naujo, kokioje situacijoje bebūtų?

Vėl kun. Giussani: žmogus, visi jo interesai ir išraiškos būdai, negali vėl atsitiesti kitaip, nei per skausmo dėl užmaršties kupiną Kristaus atminimo susigražinimą: Kristaus atminimas yra įprastas naujos krikščionio savimonės turinys.

Šis atminimas yra moralės – atsigavimo, siekimo visad pradėti iš naujo, nepailstamai, kokia klaida bebūtų padaryta – šaltinis. Tai yra kiekvieno ir visos mūsų tautos moralė. Jei kažkuris suklydo, visuomet galės pradėti iš naujo; jei mes suklydome, mes taip pat galime siekti atsinaujinimo, tikriau sakant, leistis ugdomi. Ši moralė visuomet egzistuos tik kaip siekis ir kaip prašymas, jei kreipsimės maldaudami, nusižeminę ir todėl nuolankūs, tikri, kad kas rytą viskas atsinaujina. Kaip girdėjome kun. Giussani cituojant Eliotą: „Gyvuliškiems, kūniškiems, egoistams, savanaudžiams ir užsisklendusiems,

kokie visada buvo, tačiau nuolat kovojantiems, pradedantiems iš naujo savo žygi, niekada nepasukantiems kitu keliu“.

Tokio atsivertimo turime prašyti šiandien, nes mums visiems jo reikia, visiems, t.y. išgyventi tikėjimą kaip tokią patirtį, kuriai visada kun. Giussani mus drąsino, nes buvo įsitikinęs, kad tikėjimas, kurio negalima aptikti ir atrasti gyvoje patirtyje, jos nepatvirtinamas ir nereikalingas atsakant į jos poreikius, nėra toks tikėjimas, kuris galėtų išlikti tokia pasaulyje, kuriame viskas, viskas sakė ir sako priešingai

Neįmanoma, kad tokio masto gestas (kaip visada sakau) išsilaikytų be kiekvieno iš jūsų įnašo ir aukos, atidumo skelbimams, tylai, duodamiems nurodymams. Kiekvienas iš šitų dalykų yra būdas prašyti Kristaus, kad pasigailėtų mūsų menkumo, kad mums suteiktų tą atsivertimą, kuris mus padaro savimi pačiais. Visi žinome, kaip mums reikia tos tylos, kuri leidžia įsismelkti kiekvienam pasakytam dalykui, kad ši tylą taptų šauksmu, prašymu, kad Kristus mūsų pasigailėtų.

ŠEŠTADIENIO RYTAS - BALANDŽIO 21

Pradėsiu perskaitydamas Jo Šventenybės telegramą: „Comunione e Liberazione Brolijos narių Rekolekcijų Rimini proga jūs išreiškėte Šventajam Tėvui Benediktui XVI ištikimo ir nuoširdaus artumo jausmus, patikindamas, kad skirsite ypatingas maldas už Jo visuotinę apaštalo Petro įpėdinio tarnystę. Pontifikas, jausmingai įvertindamas pagirtiną šios Brolijos iniciatyvą, dėkoja už išreikštą nuolankumą ir pagarbias mintis, kuriomis jį lydėjote, ir linkėdamas, kad susitikimo su gyvuoju Kristumi patirtis pažadintų naują dosnaus bažnyčios liudijimo siekį, sekant derlinga vaga, nužymėta nusipelnusio monsinjoro Luigi Giussani, prašo, kad būtų apščiai išlieta velykinių džiaugsmo ir ramybės dovanų, ir su džiaugsmu siunčia Jums ir visiems dvasinio susitikimo dalyviams prašytą apaštalinį palaiminimą, tepasiekiantį ir artimuosius.

Su didele pagarba, ištikimas Viešpatyje, pavaduotojas Angelo Becciu“.

1) „Aš“ sąmoningumas

„Būtent kai priešiškos visuomenės mus apsupa savo gniaužtais ir graso mūsų raiškos gyvumui, ir kai kultūrinis bei socialinis viešpatavimas siekia persmelkti širdį, kurstydamas ir taip įgimtą netikrumą, vadinasi, *atėjo asmens laikas*“, sakė kun. Giussani 1977 metais.

O 1990-aisiais studentų Rekolekcijose primygtinai pabrėžė: „Visose gyvenimo, pasaulio, istorijos aplinkybėse ir atsitikimuose tai, kas svarbiausia, tai, nuo ko galima pradėti iš naujo, tai, kas palaiko naujumą, kūrybingumą, turi savo vietą – asmenį: tai subjektas, vadinamas „aš“, ir kuo sunkesni laikai, tuo svarbesnis šis subjektas, tuo svarbesnis asmuo“.

Vėliau, 1998 metais, jis pats paprašo užduoti jam klausimą, kad galėtų į jį atsakyti, nes jam buvo labai svarbu, kad tai suprastume. Kokį klausimą jis paprašė užduoti? „Kodėl toks judėjimas kaip mūsų taip atkakliai tvirtina „aš“ svarbą, ir kodėl būtent dabar toks atkaklumas?“. „Noriu iškart sureaguoti, kai sakai „būtent dabar“, nes judėjimas prasidėjo nuo asmens problemos, o asmuo yra individas, asmuo yra individas, sakantis „aš“. Tik mes ilgą laiką sakėme, baimindamiesi perdėti, kad „aš“ yra visatos savimonė, t.y. kad visa tikrovė yra sukurta žmogui. Pasaulio sukūrimu, pagal krikščionišką suvokimą, Dievas siekė patvirtinti asmenį. Todėl dabar sakome, kad visa visata pasiekia savo kulminaciją, aukščiausią savo savimonės viršūnę. Tarsi piramidė, kurios viršūnėje išsiveržia savimonė,

sąmoningumas apie save. Gamtoje, visoje sukurtoje gamtoje, yra „aš“. Visatos savimonė yra tarsi Dievo iššūkis: „sukūriau tam, kad būtų kūrinys, kuris suvoktų, kad Aš esu viskas, darau viską, sukūriau viską“. Išties, religingumas yra žmogaus šerdis, „aš“ šerdis, pasireiškianti kaip laimės troškimas, kaip protas, kuris nustato visus apibrėžimus, kuriuos suteikiame žodžiams, protas ir tikrovės suvokimas pagal jos veiksmų visumą. O moralė yra ryšys tarp veiksmo, „aš“ veiksmo, sąmoningo veiksmo, ir kūrinijos visumos. Tai du esminiai „aš“ koncepcijos apibrėžimai. Taigi, pirmaisiais metais, pirmuosius dešimt metų, prieš 68-uosius, kurie sukėlė didelį maištą, slogiai pabrėždami ne „aš“, o jo veikimą visuomenėje, valdžios susigrąžinimą, prieš 68-uosius, tema, nuo kurios visada pradėdavau rekolekcijas, buvo Jėzaus sakiny: „Kokia gi žmogui nauda, jeigu jis laimėtų visą pasaulį, o pakenktų savo gyvybei?! Arba kuo žmogus galėtų išsipirkti savo gyvybę?“. Jėzaus sakiny, kurį tuomet kartojau daugybę kartų, kaip nesubaigiantį priedainį, po 68-ųjų šiek tiek atslūgo, bet jį ir vėl prisiminėme, nes politikos padariniai parodė [atrodo pranašiška] kraštutines sąmoningumo, „aš“ savimonės trūkumo pasekmes. Jei „aš“ yra visatos savimonė, didžiausias nusikaltimas, kokį tik „aš“ gali padaryti, tai nepažinti savęs“. Todėl visas Jėzaus švelnumas mums išreiškiamas tuo sakiniu, kurį kartojome nuo pat pradžios: „Kokia gi žmogui nauda, jeigu jis laimėtų visą pasaulį, o pakenktų savo gyvybei?! Arba kuo žmogus galėtų išsipirkti savo gyvybę?“. Šie dalykai susiję vienas su kitu, nes jei „aš“ yra visatos savimonė, ryšys su Kūrėju, su Begalybe, su tuo, kas nėra išmatuojama (visko pradžia ir likimas), tuomet tai atsiskleidžia per „aš“, suvokiantį save patį. Tai paaiškina mūsų žodžius, kodėl atsivertimo esmė visuomet yra žmogiškumas, žmogiška dalykų vertė. Žmogaus vertė nėra „žmonija“, o individas, asmuo. Todėl ta kalba, kurią pradėjau Milano Berchet licejuje ir kuri pirmaisiais metais tapo *Religinio jausmo* pradžia, antraisiais – *Krikščionybės iššūkio ištakų*, vėliau tekstų apie Bažnyčią, Bažnyčios vertę... leitmotyvas, bendras viso šito rutuliojimosi tikslas, buvo asmuo: kad suprastume asmenį ir ką asmuo turi daryti, kas yra žmogus ir ką turi padaryti žmogus, kad būtų pats savimi. Laikais, kuriais gyvename, pasiekėme tarsi smėlingą nejautrumo, žmogiškos dykumos kraštą, kur labiausiai nukenčia „aš“: ne visuomenė, o „aš“, nes dėl visuomenės daugybė „aš“ padeda galvas, o mums visuomenė gimsta iš „aš“ egzistavimo. „Būkite vaisingi ir dauginkitės“, liepė Dievas Adomui ir Ievai, tačiau Adomo ir Ievos užduoties, jų, kaip atskirų asmenų, sukūrimo esmė yra jūdviejų draugija. Nes žmogus gali gyventi, gali pažinti, pasisotinti tik drauge su kitu, susitikęs su kitu. Esame tarsi ant smėlio, ant smėlėto visuomeninio gyvenimo žlugimo krašto. O kadangi valdžios idealas ir tikslas yra reguliuoti visų gyvenimus, toks laisvės panaikinimas turi dramatiškų pasekmių, nes nenorime būti pavergti ar valdomi pagal centrinio mechanizmo nurodymus. Kaip galima pasipriešinti, esant tokiai situacijai? Kaip galimą pateikti kokią nors alternatyvą valdžios dominavimui, kuriuo norima užimti poziciją, sąlygojančią visus žmogaus gyvenimo aspektus bei išraiškas? Vienintelis išteklis, galintis sustabdyti valdžios brovimąsi, glūdi visatos viršūnėje, tame „aš“: laisvė“.

Kiekvienas iš mūsų turi tai palyginti su savimi, nes kas būtų šitaip pasakęs? Kas būtų pateikęs būtent šitai kaip išteklį valdžios brovimuisi sustabdyti? Nemanykime, kad tai savaime suprantama, nes mums taip tikrai nėra, juk esame taip sąlygojami bendro mentaliteto, kad dažnai jaučiamės kaip aplinkybių mechanizmo, panteizmo dalis, visko dalis, kur „aš“ pranyksta, o tuomet kaip visi viliamės valdžia. „Vienintelis išteklis, - kartoja, - kuris mums lieka, tai ryžtingai sugrąžinti krikščionišką „aš“ prasmę. Sakau krikščionišką prasmę ne dėl išankstinio nusistatymo, bet dėl to, kad tik Kristaus požiūris į žmogų, Kristaus supratimas, kaip Kristus suvokia žmogaus asmenį, „aš“, vien tik tai gali paaiškinti visus veiksmus, kurie verda mumyse, kyla mūsų viduje, dėl kurių net ir iš paskutiniųjų ginama valdžia

(jei tikrai esame sąmoningi), jokia valdžia negalėtų sugniuždyti „aš“, uždrausti „aš“ būti „aš“. Kaip išpūdinga tai skaityti tokioje situacijoje!

„Taigi, atkaklus „aš“ vertės tvirtinimas plėtojosi nuo pat pradžių, o į tai įsigilinti mus paskatino žavinti santykio, apimančio visus pažinimo lygius, pradžia. Ši tikroji savimonė pastūmėjo stengtis suprasti genialių žmonių, apdovanotų tokiu jautrumu, patirtį, todėl suprasti poetus ir visą žmogaus išraišką. Todėl suprantate, kodėl pradėjau nuo Leopardi: tai nebuvo ornamentas dalykams pagražinti, jis man leido užčiuopti esminę problemą. Vis dėlto tragiška (štai vertinimas), tragiška, kad negirdėjau kitų cituojant to Jėzaus sakinio, kurį pacitavau aš, gal tik retkarčiais, nes mums pradžioje tai buvo atspirties taškas. Todėl, - pasakė tada ir dabar pakartoja, - išpildykite patys, išpildykite mūsų metams bėgant perduotą dinamiką, išvystykite ir jūs pagrindinės mūsų draugijos ir mūsų draugystės priežasties dinamiką [t.y. pagrindinė priežastis, kitaip laikui bėgant mūsų nebedomins]: tai yra širdies, širdies poreikių išpildymas, be kurio [jei neišgyvensime šio išpildymo kaip savo tikėjimo patirties, šio tikro, visiško išpildymo] nihilizmas būtų vienintelė įmanoma pasekmė“.

Taip geriau suprantame savo padėtį: „aš“ nebe tvirtas, ieško valdžios, nes bijo nihilizmo, ieško pasitenkinimo ten, kur jo ieško visi, arba bijo prarasti valdžią kaip visi.

O kas yra „aš“? Kas yra „aš“, kad galėtų sustabdyti valdžios brovimąsi? Kame jo tvirtumas? Asmuo yra jo savimonė. Visas „aš“ tvirtumas glūdi jo savimonėje. „Tai, ko būtinai reikia, kad būtų asmuo, kad žmogiškasis subjektas įgautų tvirtybės tokioje situacijoje, kai viskas tarsi atplėšiama nuo kamieno, kad nudžiūtų lapai, yra savimonė, aiškus ir kupinas meilės savęs suvokimas, pripildytas sąmoningumo dėl savo likimo, sugebantis iš tikrųjų save mylėti, išsilaisvinęs iš instinktyvaus savimeilės bukumo. Jei prarasime šią tapatybę, niekas mums nebepadės“.

Kas yra tas aiškus ir kupinas meilės savęs suvokimas, sąmoningas dėl savo likimo, sugebantis iš tikrųjų save mylėti? Savimonė nėra intymistinė savistaba. Kokį tvirtumą turi toks dalykas? Kokį tvirtumą mums duoda? „Subjekto, vadinamo „aš“, stiprybė, asmens jėga, asmens tvirtumas niekada nėra privatus, nėra intymi ir nuo visko atkirsta nuosavybė, nesusijusi su niekuo kitu, bet kyla iš kitokio priklausymo“. Kokio priklausymo? „Subjekto didybė, asmens naujumas kyla iš priklausymo, bet ne nuo įvykstančių dalykų, nei nuo mūsų įsivaizduojamo ir sukurto rojaus, nei nuo žemiško, mūsų sugalvoto ir pastatyto rojaus: tai priklausymas Tam, iš kurio viskas yra padaryta. Savimonę sudaro ryšys su Tuo, kas buvo dar prieš mus, Kažkuo didžiu ir atpažintu. Tai suteikia pagrindą tikrajam istorijos veikėjui, konkrečiai istorijos vietai: subjektui, asmeniui, t.y. tau, man. Tačiau „aš“ ir „tu“ jėga, subjekto, asmens jėga, glūdi Kitame, kuriam „aš“ visiškai priklauso ir kuriam „aš“ visiškai pripažįsta priklausąs. Štai ką išgyvena asmenybė: atpažinti, priklausyti Tam, kuris mane kuria“. Todėl ir toliau naudodami protą kaip racionalistai, nuolat nusileisdami pozityvizmui, kuris leidžia sustoti ties išore, mes neišgyvename, net jei esame čia, priklausymo Tam, kuris mus kuria; Tas, kuris mus kuria, visiškai nesąlygoja mūsų sąmoningumo, nes savimonė yra pripažinimas, kad priklausau Tam, kuris mane kuria. Todėl tai tikrai nėra savaime suprantama, dar netapo įprastas tas sąmoningumas iš dešimto *Religinio jausmo* skyriaus. „Aš esu Tu, kuris mane kuri“. Vos tik kažkas nutinka, mes palūžtame, bet palūžtame ne todėl, kad esame silpni, dėl aplinkybių, dėl aplinkos... liaukimės! Palūžtame, nes mums trūksta šitokios savimonės. Nes jokia šio pasaulio valdžia mūsų nepašalintų, kokios bebūtų aplinkybės, jei turėtume tokią savimonę, nes savimonė nėra fizinė energija, nėra mūsų pasisekimo galimybė, nėra mūsų sugebėjimas, nėra mūsų jėga (mąstome kaip visi). Mums suteikia jėgas, visą mūsų energiją paprastas pripažinimas To, kuriam priklausome, Tam, kuris mus kuria dabar. Nes „Viešpats yra viskas, bet ne dėl mūsų jausmų galios, nes „jaučiame“, kad Jis yra viskas, ne dėl mūsų valios pastangų, nes

„nusprendžiame“, kad Jis yra viskas, ne moralistiškai, nes „privalo“ būti viskas, bet todėl, kad iš esmės yra viskas“.

Kaip galime vis labiau priartėti prie tokio sąmoningumo? „Faktas, kad Viešpats iš esmės yra viskas, nėra išmintingumo vaisius, neatsirado iš filosofinių apmąstymų. Kad Viešpats yra Viešpats ir kad jis sudaro ir apibrėžia mūsų gyvenimą, tapo akivaizdu Jam įėjus į istoriją, Jam pasirodžius istorijoje. Dievas atskleidė žmogui jo likimą, atskleisdamas Save patį, Savo esatimi leido pažinti žmogiško likimo vardą, Jis prakalbo istorijoje, kad mums primintų, jog yra žmogaus likimas, vienintelis, galintis žmogaus gyvenimą padaryti žmogišką“.

„Todėl tai, kas svarbiausia, yra subjektas, tačiau subjektas yra sąmoningumas dėl įvykio, Kristaus įvykio, tapusio istorija dėl tavęs, per tą susitikimą, kurį atpažinai“. Todėl savimonės turinys yra Kristaus atminimas. „Žmogus negali vėl atsitiesti kitaip, nei per skausmo dėl užmaršties kupiną Kristaus atminimo susigražinimą: Kristaus atminimas yra įprastas naujos krikščionio savimonės turinys“. Asmenybės didybę nulemia būtent šis atminimo turinys.

Tačiau jis tuoj pat pasako, ką mes jaučiame, kai sakome šiuos dalykus. „Kai turime drąsos pripažinti, kad pagrindinė problema yra siekti, kad taptų įprastas Jo esaties troškimas, sąmoningumas dėl Jo esaties, mus būtinai pasiekia tarsi reikalavimas kažko abstraktaus, kas prisidėtų, papildytų tas problemas, kurios mums atrodo neatidėliotinos ir konkrečios“. Štai problema: mums visa tai yra abstraktu, todėl mūsų „nepagauna“, jaučiame Kristų toli nuo širdies, o kadangi Jis toli, atstumą užpildome kitais dalykais, stengiamės jį užpildyti, nes širdies poreikis yra toks stiprus, kad jei jo neužpildo Kristus, realus ir prikaustantis, nes mums atrodo abstraktus, tuomet suklumpame ir ieškome pilnatvės ten, kur jos ieško visi.

Tuomet svarbus klausimas yra: kaip Kristus tampa savimonės turiniu, kaip mumyse subręsta Kristaus atminimas, galintis nugalėti šitą Kristaus atitolimą nuo širdies. Pats kun. Giussani mums nurodė paprastą kelią: sekti mokytoju. „Kristaus atminimo troškimas subręsta mumyse kaip istorija, užauga [dėmesio] ne automatiškai [ne dėl to, kad esame čia, ne savime], užauga taip, kaip visi mūsų gebėjimai, kažkuo sekant. Kaip mes negalime suplanuoti savo brandos, taip negalime patys pasirinkti mokytojo, turime paprasčiausiai jį atpažinti. Mokytoją, kuriuo galime sekti, mums davė Viešpats, Viešpats jį pastatė tame pačiame kelyje kaip ir mus, kelyje, kuriuo einame. Patiems pasirinkti mokytoją reikštų pasirinkti tą, kuris mums patogesnis, pasirinkti tą, kuris atitinka mūsų skonį, mūsų troškimą matyti, kad kažkas palaiko mūsų planus [neturime pasirinkti vieno iš mūsų, pagal tai, kas patogiau]; sekti reiškia perimti mokytojo kriterijus, vertybes, tai, ką jis mums perduoda, ne prisirišti prie asmens, kuris yra laikinas. Po tokiu sekimu slepiasi ir gyvena sekimas Kristumi. Sekimo vieni kitais priežastis nėra prisirišimas prie asmens, bet sekimas Kristumi“.

Sekti mokytoju, kaip nuo pačios krikščionybės istorijos pradžios siūlė šventas Paulius, kuris išdrįso savo draugams iš Filipų pasakyti: „Broliai, visi būkite mano sekėjai ir žiūrėkite į tuos, kurie elgiasi pagal mūsų pavyzdį“. Nuo pat tada būtent šiuo būdu krikščionybė buvo perduodama istorijoje, kaip neseniai pirminė Popiežius: „Pradedant nuo Pauliaus, per visą istoriją nuolatos buvo tokių liudytojų, kuriems susitapatinimo su Kristumi pavyzdys yra šventieji, kurie parodo, kaip įvyksta atsinaujinimas ir kaip galime jam patarnauti“. Mes tai daug kartų girdėjome iš kun. Giussani: „Stebėti kasdien šventųjų veidus, kad atrastume poilsį jų žodžiuose“.

O mes kur turime žiūrėti? Kokiu mokytoju mes sekame? Manau, kad visi, esantys čia, atpažįstame, koks mokytojas mums buvo duotas Viešpaties.

2) Kun. Giussani kelias

Visi pripažįstame, kad Viešpaties mums duotas mokytojas yra kun. Luigi Giussani. Prašymas pradėti kanonizacijos bylą yra šio mūsų pripažinimo ženklas Bažnyčiai ir pasauliui. Taigi, tik sekdami galime išmokti nugalėti Kristaus atitolimą nuo širdies, nelaikyti Jo abstrakčiu, nesumenkinti Kristaus iki objekto pamaldumo, nes būtent tokią reikšmę turėjo kun. Giussani gyvenimas, kurį visada esantis istorijoje Viešpats norėjo pažadinti dvidešimto amžiaus viduryje; charizmą kaip kelią Kristui pažinti, būtent tokioje kultūrinėje situacijoje, kurioje gyvename, nes kultūrinis *humus*, kurį į Europą atnešė Šviečiamasis amžius, stipriai sąlygoja mūsų tikrovės ir tikėjimo išgyvenimą (pagalvokime apie tai, ką ankstesniais metais kalbėjome apie skilimą tarp žinojimo ir tikėjimo, kuris tikėjimą sumenkina iki jausmo, pamaldumo arba etikos). Būtent todėl kun. Giussani istorija yra tokia reikšminga, nes jis gyveno tokiomis pačiomis aplinkybėmis kaip mes ir turėjo pasitikti tokius pačius iššūkius, tuos pačius pavojus, ir turėjo pats nueiti visą tą kelią, kurį aprašo daugybėje savo darbų (kaip mums parodė mūsų draugas ispanas Ignacjo Carbajosa). „Man taip pat, - sako Giussani, - buvo iškilęs toks pavojus pirmoje licėjaus klasėje, grožėtis paveikslu [t.y. paversti Kristų prisiminimu ar pamaldumu], kai ant savo stalelio pastačiau Kristaus atvaizdą, nutapytą Carracci, kuris nebuvo didingas dailininkas, bet man primindavo apie Kristų“.

Kunigų rekolekcijose 1993 metais pasakė: „Dar vos prieš kelerius metus man šitas dalykas kėlė didelį susirūpinimą. Dievas gimė iš Mergelės Marijos prieš du tūkstančius metų, o tai, kas mane sieja su Juo, aš daugelį metų bandžiau įsivaizduoti savo elgesiu, kurį būtų galima pavadinti žodžiu „pamaldumas“, kuris sutapo su įvykusio fakto prisiminimu. Net ir rimtai priimdamas sakramentą, jaučiau, kad šitai mano pozicijai kažko trūko“. Krikščionybė, susiaurinta iki pamaldumo, buvo visiškai nepilna. Kodėl nepilna? Nes krikščionybė, susiaurinta iki pamaldumo, susiaurinta iki prisiminimo, yra toks krikščionybės sumenkinimas, kuris praranda pagrindinį istorinį bruožą – kūniškumą. Krikščionybė, t.y. Dievo, tapusio žmogumi, įvykis, laikui bėgant tampa paprasčiausiai praeities fakto prisiminimas ar jausmas, kurį tai sukelia, bet ne tai, kas atsitiko istorijoje, ir nepajėgia mūsų paveikti bei atsakyti mūsų širdies lūkesčiams. „Tačiau dar prieš kelerius metus, - pakartojo kun. Giussani, - man buvo svarbu Jį prisiminti. Bet susiaurinus tikėjimo gyvenimą iki pamaldumo, kažko trūksta, kažkas negerai“. Vadinasi, jam taip pat reikėjo nueiti kelią. O kas leido kun. Giussani nugalėti tą susiaurinimą? Jis pats mums apie tai pasakoja.

„Jei nebūčiau susitikęs monsinjoro Gaetano Corti pirmoje licėjaus klasėje, jei nebūčiau išklausęs tų kelių monsinjoro Giovanni Colombo, vėliau tapusio Milano kardinolu, italų kalbos pamokų, jei nebūčiau susidūręs su jaunuoliais, kurie priešais tai, ką aš jaučiau, išplėsdavo akis kaip prieš kokį stebuklą, tiek nesuvokiamą, kiek malonų, jei nebūčiau pradėjęs su jais matytis, jei nebūčiau sutikęs vis daugiau žmonių, kurie manimi užsiimtų, jei nebūčiau turėjęs šios draugijos, jei tu nebūtum turėjęs šios draugijos, Kristus man, kaip ir tau, būtų buvęs vien teologinių frazių objektas arba, geriausiu atveju, kvietimas pamaldžiam emocionalumui, neapibrėžtam ir sumišusiam, kuris konkrečiai pasireiškėdavo tik per nuodėmių baimę, t.y. moralizmą“.

Vadinasi, jei kun. Giussani nebūtų susitikęs tam tikrų žmonių, Kristus būtų likęs vien tik pamaldumo, dievobaimingumo objektas, moralizmo priminimas (ir daug kur matome šitaip susiaurintą krikščionybę). Jis sako, kad čia ir yra žodžio „vienalaikiškumas“ jėga, t.y. jei Kristus nėra vienalaikis, tuomet Jis paprasčiausiai praeities faktas, kuris neturi jokios įtakos mano dabartiniam „aš“. Todėl kun. Giussani pasakė, kad jei nebūtų susitikęs Corti, Colombo, jaunuolių ir daugybės kitų, kurie išplėsdavo akis priešais stebuklą, tiek nesuvokiamą, kiek malonų, t.y. jei nebūtų pamatęs esančio ir veikiančio

Kristaus, kuris keičia žmonių gyvenimą, Kristus tebūtų pamaldumo objektas. Tuo tarpu santykis su Kristumi, su Dievu, tapusiu žmogumi, sutampa su santykiu su jais, su tais žmonėmis, kurie patvirtina, kurie liudija esantį Kristų, bet ne tam esantį, kad jie būtų fiziškai (daug žmonių fiziškai yra, bet mūsų tai visai nekeičia), jie liudija apie Kristų, esantį juose, nes išgyvena tokį žmogišką intensyvumą, kuris patvirtina Jo esatį šiandien; kad tokiu intensyvumu, tokiu pasikeitimu liudytum Jo esatį šiandien, reikia Jo esaties. Būtent tai parodo, kas Jis yra: pasikeitę žmonės, sužavėti Kristaus, ne dėl to, kad neklysta, susiaurinus liudijimą paprasčiausiai iki nuoseklumo, bet dėl to, kad net ir per klaidas liudija apie Kažką, kas yra daugiau nei jie. Toks pasikeitimas, toks intensyvumas, toks žmogiškumas, sugebantis išsilaikyti prieš viską, toks gebėjimas išgyventi pilnatvę yra tai, kas pamažu paveikia gyvenimą, kol mane patraukia, pažadina ir viską paverčia Jo ženklu, kol santykis su Juo ima sutapti su santykiu su bet kuo, su bet kuriuo tu. Viskas tampa ženklu. „Didelės meilės istorijoje viskas tampa ženklu“. Todėl pernai metų Velykų plakate pakartojome: „Kristus nėra praeities faktas, Kristus yra kažkas, kas įvyksta dabar“. Ar tai abstraktus sakinytis? Ar tai mūsų vizija, ar tiesiog negalime to nepripažinti, matydami tam tikrus žmones, nes kai būname su jais, jie pažadina mūsų troškimą, truputį apsnūdusį mūsų žmogiškumą, visą mūsų gebėjimą troškinti, pilnatvės troškimą, kurio daugybę kartų skeptiškai norime nusikratyti? Tik jei susiduriame su tokiais žmonėmis, kuriuose galime tarsi ranka paliesti, kad Kristus įvyksta dabar, nes tai viršija bet kokią įsivaizdavimą arba mums suteikia laisvę, apie kurią net nesvajojome, tuomet galime atpažinti Jį vienalaikį.

Tuomet tampa aišku, kodėl susiaurinus iki pamaldumo ar paveiksluko, ar teologinės frazės, kažko trūko, o ši Giussani patirtis, Giussani istorija yra dovana mūsų gyvenimui: tai įmanoma! Dabartinėje mūsų išgyvenamoje situacijoje tai įmanoma. O šio kelio rezultatus mums patvirtina Giussani: „Kristus. Šis vardas nurodo ir apibrėžia tą tikrovę, kurią susitikau savo gyvenime. Girdėjau apie tai kalbant, kai buvau mažas, kai paaugau. Galima užaugti ir puikiai žinoti šį žodį, bet daug žmonių to taip ir nesutiko, iš tiesų nepatyrė kaip esaties. Tuo tarpu Kristus susidūrė su mano gyvenimu, mano gyvenimas susidūrė su Kristumi būtent tam, kad aš mokyčiausi suprasti, jog Jis yra visko, viso mano gyvenimo esmė. Kristus yra mano gyvenimo gyvenimas. Jame susijungia viskas, ko norėčiau, viskas, ko ieškau, viską, ką paaukoju, viskas, kas manyje išauga iš meilės žmonėms, kuriuos man davė. Kaip pasakė Mohler mano daug kartų cituotoje frazėje: „Manau, kad nebegalėčiau gyventi, jei nebegirdėčiau Jo kalbant“, tai turbūt viena iš geriausiai įsimintų mano frazių gyvenime“.

Kas to netrokšta? Kas netrokšta, kad Kristus jam vis labiau būtų gyvenimo gyvenimas? Ne tik kalbėti apie Kristų, bet kalbėti apie Kristų jaučiant, jog nebegalėtum gyventi, jei negirdėtum Jo kalbančio. Kad tai pasiektų, kaip matome, kun. Giussani turėjo nueiti kelią, kurį vėliau pasiūlė mums, todėl mes turime nuspręsti, ar juo sekti, ar ne. Čia jo istorija yra lemiamą. Ko reikia, kokių reikia sąlygų, kad galėtume leisti į šitą kelią?

Jis pats pasakė, kai pakviestas į kunigų susitikimą, sulaukė klausimo: „O ką patartum mums, jauniems kunigams?“. „Kad būtumėte žmonėmis!“ O tuomet atsakė jaunai merginai iš Memores Domini: „Lygiai taip pat atsakau ir tau: būk žmogiška, gyvenk savo žmogiškumo tiesa; bet, dėmesio, tavo žmogiškumas nėra tai, ką darai dabar, bet kokią tave sukūrė Dievas“. Mūsų žmogiškumas nėra sąrašas dalykų, kuriais užsiimame ar kurie nesiseka, nes taip viską iškart susiauriname iki etikos; „kokią tave sukūrė Dievas, kokią tave sukūrė Dievas, sukurdamas tau žmogiškumą kaip siekį, kaip jautrumą problemoms, kaip pavojus, su kuriais turi susidurti, kaip ištikimybę tam, kas knibžda tavo širdyje, kam Dievas leidžia knibždėti tavo širdyje nuo pat pradžių. Taigi, jei turi tokią poziciją, tokį poreikį, atsakydama į tavo klausimą, tikrovė iš tikrųjų iškils prieš tavo akis. Kad Dievas man atsakytų, mane

atitiktų ir džiugintų, turiu būti tuo, kuo mane sukūrė“. O kadangi visi buvome sukurti su tokiu žmogiškumu, šį žmogiškumą turime visi.

Būtent tokią ištikimybę savo žmogiškumui (kokius mus sukūrė Dievas, su visais poreikiais, visais siekiais, nesistengiant jo sutramdyti ir susiaurinti) kun. Giussani pajuto savyje ir dėl to pripažino, kad Leopardi išreiškė virpesį tokio žmogiškumo, koks buvo sukurtas. „Todėl trylika metų mintinai mokiausi visą Leopardi sukurtą poeziją, nes iškelta problematika man užgožė visas kitas“. Pabandykime įsivaizduoti, kokių kelių jis pradėjo eiti, pajutęs, kaip virpa jo žmogiškumas, ir supratęs, kad Leopardi išreiškė tai, ką jis jautė: „Saldžiausioji, galinga / Mano proto gelmių valdove“, tokia jo struktūros disproporcija, tokia būtinybė gyventi buvo užvaldžiusi giliausias Leopardi mintis, „Baisi, bet brangi / Dangaus dovana“, mums dažnai atrodo toks siaubingas šis nepamatuojamas jausmų gilumas, kad tampa problema, kurią reikia išspręsti, ne išteklius, kurių Viešpats mums davė kartu su žmogiškumu. Tai yra taip mūsų, kad „neapleidžianti / Manęs niūriomis dienomis, / Mintie, kuri pas mane taip dažnai sugrįžti“. Neturime išplėsti savo žmogiškumo dėl to, kad nuolat sugrįžta (dažnai sugrįžti, neapleidžianti manęs niūriomis dienomis).

Neįmanoma jo išplėsti, jo turime tiek, kiek mums reikia, nes šitas žmogiškumas - o tai antras žingsnis, antra sąlyga, po tokio žmogiško Leopardi žmogiškumo – kodėl mums buvo duotas šis žmogiškumas? Kodėl kun. Giussani jį laiko esminiu? Kodėl jis buvo toks svarbus jam pačiam? Nes tas žmogiškumas mums buvo duotas, kad atpažintume Kristų, kad atpažintume visą Jo galybę, Jo siekį patraukti visą mano žmogiškumą, atsakyti į mano troškimą, į mano laukimą. Aš galiu atpažinti Kristų iš atsakymo į mano laukimą, į mano žmogiškumą, į šį neatidėliotiną poreikį gyventi. Todėl neužtenka dievobaimingumo, pamaldumas nėra tinkamas atsakymas į šį poreikį. Vien nesusiaurinamas Kristus. Todėl pakartoja, kaip girdėjome Bendruomenės Mokykloje: „Krikščionybės traktavimas, jos niekaip nesiaurinant, priklauso nuo supratingumo ir atitinkamo paties religijos fakto suvokimo“, t.y. šį mūsų žmogiškumą. Todėl kun. Giussani žmogiškumas yra dalis jo charizmos, dalis dovanos, kurią jam suteikė Paslaptis būtent tokiu metu, kai žmogiškumas sumenkinamas, kad paliudytų mums, ką reiškia Kristus. Todėl jei bandysime nusikratyti savo žmogiškumo, laikysime jį problema, kažkuo, ką reikia išspręsti, neišvengiamai susiaurinsime krikščionybę iki pamaldumo, arba geriausiu atveju iki moralizmo, o jei nei viena, nei kita, tuomet ieškosime pasitenkinimo ten, kur jo ieško visi.

Kodėl jam buvo duotas toks žmogiškumas, atsiskleidžia tuo momentu, kai Kristus su visa savo jėga pasirodo jo gyvenimo horizonte; jis tai pavadina „gražia diena“. Tai epizodas, kuris paženklino jo gyvenimą ir, vadinasi, charizmą, ir kurių jis pavadino svarbiausiu savo kultūrinio gyvenimo momentu. Tai buvo 1939-ieji, jam buvo šešiolika metų. Įsivaizduokite tokį žmogiškumą, apie kokį pasakoja. Vieną dieną jo tikybos mokytojas... (po metų, kuriuos praleido apimtas tokio žmogiškumo virpėjimo skaitydamas Leopardi, nes visi kiti dalykai jam atrodė antraeiliai), būdamas pirmoje licėjaus klasėje, vieną dieną išgirdo, kaip jo tikybos mokytojas, Gaetano Corti, aiškino pirmąjį Evangelijos pagal Joną puslapį: „Žodis tapo kūnu reiškia, kad Grožis tapo kūnu, reiškia, kad Tiesa tapo kūnu, reiškia, kad Teisingumas tapo kūnu, reiškia, kad Gėris tapo kūnu. Žmogus buvo visi šitie dalykai. *Quid is veritas? Vir qui adest*“ („Kas yra tiesa? Žmogus, esantis tarp mūsų“). Vėliau tą pačią dieną, išgirdęs paaiškinimą „Žodis tapo kūnu“ Gaetano Corti pamokoje, Giussani kartoja, kaip pasakoja jis pats, Leopardi himną „Mylimajai“, „ir supranti, - sako, - kad šis eilėraštis mane privertė galvoti apie tuos pačius dalykus, kuriuos mokytojas pasakė apie pirmą švento Jono puslapį. Moters (iš didžiosios M), kurią atidžiai stebi Leopardi akis, sąvoka yra ta pati, kaip Jono „Žodis tapo kūnu“. „Nuo pat mažens aš tikėjau, kad šio pasaulio kelyje sutiksiu ne vieną iš moterų, kurią įsimylėsiu, nuo pat mažens tikėjau, kad šio pasaulio

kelyje sutiksiu ne vieną, kitą, dar kitą moterį, bet Moterį, kuris bus pats grožis“. „Gražuole, man krūtinėn meilę lieji, / Bet veido neparodai, / Tik dievišku šešėliu tu atskrieji. Jokios vilties nelieka / Tave gyvą regėti, / Nebent kada mano sielą bekūnė / Pašauks amžinybėn keliai žvaigždėti“. Tave gyvą regėti. „Jei tu nemari idėja, / Nepanorėjus laikinuoju kūnu / Pridengti savo amžinojo proto / Ir tarp žmonių mirtingų / Patirti žemišką dalią miglotą, / Arba jei tu visai kitam pasauly / Pasirinkai buveinę sau didingą, / Kurioj kvapniausiu eteriu alsuoji, / Kur šviečia tau kita, skaistesnė saulė -/ Priimk iš vargo žemės himną šitą, / Nežinomo įsimylėjęlio rašytą“.

Čia glūdi visa charizma! Tai, apie ką svajoto Leopardi; kad ta amžina grožio idėja taptų „laikinuoju kūnu“, ji tapo įvykiu istorijoje. „Tai buvo, - sako Giussani, - svarbiausias mano kultūrinio gyvenimo momentas“.

Tačiau tą galėjo suprasti tik dėl tokio žmogiškumo, kuris buvo pragautas krikščioniškos žinios, ir mes tai pamatėme, kai jį susitikome. „Sakau kultūrinio, nes tikėjimas susijęs su protu. Tikėjimas atsako į širdies poreikius labiau nei bet kokia kita hipotezė“.

Šitokį iššūkį kun. Giussani šiandien meta kiekvienam iš mūsų, ir mes žinome, kad tai nėra vien žodžiai. Daugelis iš mūsų pamatėme jame, jo liudijime, kad tikėjimas tikrai atsako į širdies poreikius labiau nei bet kokia kita hipotezė. Tai ne vien krikščioniška žinia, o dabar mums reikia įsivaizduoti, kas įvyko prieš du tūkstančius metų. Dabar, šioje istorinėje situacijoje, kai mus apima racionalizmas, kai matome visišką žmogiškumo susiaurinimą, kai valdžia nori tai išplėsti iš kiekvienos gyvos ląstelės, čia, dabar, Viešpats mums davė jį, kad galėtume ranka paliesti, kaip tikėjimas atsako į širdies poreikius labiau nei bet kokia kita hipotezė. Todėl tai protingiau už bet kokią kitą protingą hipotezę, tai yra kultūra.

Todėl tikėjimas siūlomas kaip aukščiausias protingumas, nes yra susitikimas su įvykiu, kuris atneša tikėjimą ir kuria nesapnuotą bei nesusapnuojamą patirtį ir atitikimą žmogiškumui. Ir jokia pasaulio valdžia to neatims mums iš akių. Tai pats didžiausias iššūkis, koks kada nors buvo mums mestas.

Todėl tai, ko jis troško savo draugui Angelo Majo, ir tai, ko linki mums: „Brangiausias, linkiu tau, kad Jėzus įsikūnytų visose tavo patirtyse [tame, kaip tu žiūri, kaip matai, kaip lieti] taip pat nenumaldomai, kaip įsikūnijo Mergelės Marijos iščiose“. Taip Jėzus nelieka išorėje, sugretintas, toli nuo širdies. Kristus yra kažkas, kas įvyksta dabar, kai įsikūnija mumyse, o kad galėtų įsikūnyti mūsų viduje, reikia vidaus – žmogiškumo. Jėzų gali atpažinti tik tas, kas Jį mato įsikūnijusį savo patirtyje, tik tuomet supras, kas yra Kristus, „nes didžiausias žmogaus gyvenimo džiaugsmas yra pajauti Jėzų Kristų gyvą ir virpančią jo minčių ir širdies kūne. Visa kita yra trumpa iliuzija arba atmatos“.

Tai ne moralizmas, bet tik jei Kristus mums yra toks... o mes ir toliau sekame kitais dalykais, bet jie mums atrodo iliuzija, tai tikrai ne moralizmas. Todėl suprantame, kokia mums yra svarbi charizma, kad atsakytų mūsų šiandieniniam netvirtumui, kad atsakytų kultūrinam klimatui, kuriuo šiandien gyvename, kad atsakytų mūsų nihilizmui, kad atsakytų mūsų nepasitenkinimui, nes „mus (tai yra charizmos malonė), krikščionis, modernus klimatas atitraukė ne tiesiogiai nuo krikščioniškų formulių, ne tiesiogiai nuo krikščioniškų ritualų, ne tiesiogiai nuo krikščioniško dekalogo įstatymų. Mus atitraukė nuo žmogiškumo pagrindo – religinio jausmo. Mūsų tikėjimas nebėra religingumas. Mūsų tikėjimas nebeatsako religiniam jausmui, kaip turėtų. Tapo pamaldumu, t.y. mūsų tikėjimas nebėra sąmoningas, nebeturi savo protingumo. Nes vienas iš senų mano rašytojų Reinhold Niebuhr, pasakė: „Niekas nėra taip neįtikima kaip atsakymas į neužduotą klausimą“. Kristus yra atsakymas į problemą, į žmogaus jaučiamą laimės, grožio, meilės, teisingumo, galutinės prasmės troškulį ir alkį. Jei mumyse tai nėra gyva, jei toks poreikis nėra mums išugdytas, ką gali Kristus? T.y. ką gali Mišios, išpažintis, maldos,

katekizmas, Bažnyčia, kunigai, Popiežius? Jiems dar jaučiama šiokia tokia pagarba, priklausomai nuo pasaulio gyvenimo srities, jie išsilaiko tam tikrą laiką tarpą iš inercijos, tačiau nebeatsako į jokią klausimą, todėl ilgai nebeišgyvena“. Tai sutampa su Ratzingerio pastebėjimu: „Krikščioniško skelbimo krizė, kurią per paskutinius šimtą metų jaučiame stiprėjant, visai nemenkai priklauso nuo fakto, jog krikščioniški atsakymai nepaiso žmogaus klausimų. Jie būdavo teisingi, tokie ir likdavo, bet nebedarydavo jokios įtakos, nes nepradėdavo nuo problemos ir nesivystydavo iš jos“.

ŠEŠTADIENIO POPIETĖ – BALANDŽIO 21

ANTRA PASKAITA. KUN. JULIÁN CARRÓN

Kelias į savimone: išgyventa patirtis

Kaip galime šiandien eiti tuo pačiu keliu, kurį, kaip matėme, turėjo nueiti ir kun. Giussani, kad išsipildytų tai, ko jis linkėjo savo draugui Angelo Majo ir mums, t.y. kad Kristus įsikūnytų žmoniškiausiose mūsų patirtyse taip, kad įveiktų Kristaus ir žmogiškumo supriešinimą ir nugalėtų širdies atitolimą nuo Kristaus? Kelias, ne stebuklas, apie kurį dažnai svajojame, kelias, kurį ir kun. Giussani teko nueiti. Šiam keliui reikalingos (kaip pamatėme iš jo patirties), dvi sąlygos ir metodas.

1. Dvi sąlygos ir metodas

a) Pirmoji sąlyga yra nesusiaurintas „aš“.

Šis veiksnys yra esminis kun. Giussani pozicijai, kaip matėme iš jo patirties, tačiau daugeliu progų pakartojo, kaip girdėjome ir Bendruomenės mokykloje, kad turime visada prisiminti (kaip pasakė San Carlo Kultūros Centro konferencijoje), kad „žmonės retai išmoksta tai, ką jau manosi žiną“. Ir pateikia pavyzdį, kuris išliko istorijoje, kaip patvirtinimas: „fariziejai manėsi žinantys“, todėl neišmoko atpažinti tos Esaties; ne dėl to, kad jos nebuvo priešais akis, dėmesio, neužtenka, kad ji būtų priešais akis, bet „neišmoko atpažinti tos Esaties, kuri buvo atsakymas jų religiniam jausmui“. Visi iš patirties puikiai žinome, kad „jau žinau“ pavojus tyko visada. „Todėl, - taip pat pasakė, - ir mes galime būti kaip fariziejai, nes „niekas nėra taip neįtikima kaip atsakymas į neužduotą klausimą“. Kristus yra atsakymas, - tęsė, - žmogaus troškuliui gyventi ryšyje su Tuo, kas yra likimas, prasmė to, ką jis daro, ar valgytų, ar gertų, ar budėtų, ar miegotų, ar mylėtų, ar dirbtų. Jei šis laukimas ir šis troškimas manyje nėra gyvas, aš nesugebėsiu atpažinti man pateikto atsakymo“. Dėmesio, tai nereiškia, kad atsakymas man nepateikiamas, galiu jį kartoti formaliai, kaip kartojome daug krikščioniškų atsakymų, tačiau širdis lieka toli, ieško pasitenkinimo kitur. „Nesugebu atpažinti man pateikto atsakymo, kai jis man pateikiamas, nes tik šis troškimas mus padaro pajėgius atpažinti Jo balso skambesį, kuomet jis nuaidi mūsų gyvenime. Tai, kas mums leidžia pažinti Kristų, Jo balsą, Jo esaties balsą, yra ištikimybė, nuoširdumas, intensyvumas, su kuriais trokštame pažinti tai, kas Dievas yra mano gyvenimui, mūsų gyvenimui“.

Taip ir yra, nes dažnai matome, kad galime būti toje pačioje vietoje su kitais, priešais tuos pačius faktus, priešais tuos pačius įvykius, daugelis gali likti apstulbinti, pagauti, o kitiems neatsitinka nieko. Fariziejai taip pat matė stebuklus, bet to nepakanka. „Todėl pats svarbiausias dalykas, - pakartoja, - ne

tik ne krikščionims, kurie dar nepažino Kristaus, arba tiems, kurie dar nepažino tikslų, tradicinių Jo terminų, tačiau ir mums, krikščionims, kurie gyvename Bažnyčioje, yra mūsų religinio jausmo tikrumas, nes tuomet ir Kristaus tikrovė persiduoda mūsų gyvenimui. Taigi, svarbiausias dalykas, kad suprastume, kad leistumėmės paliečiami ir keičiami likimo, esančio tarp mūsų, esaties, Dievo paslapties, esančios tarp mūsų, Kristaus, yra išlaikyti tyrą, aišką, ištikimą, nuoširdų religinį jausmą, kuris sudaro mūsų protą ir mūsų širdį ir kuris pasireiškia per troškulį, troškimą pažinti ir paklusti Paslapčiai. Evangelija tai vadina „turinčiais vargdienio dvasią“. Ir tiesų, visi palaiminimai yra sinonimai, skirtingi būdai pasakyti, kalbėti apie tą patį dalyką [apie teisingumo alkį ir troškulį]“. Jėzus sako, kad palaiminti yra iš tikrųjų palaiminti, nes kadangi atsakymas turi ateiti iš išorės, palaiminti tie, kurie išalkę pažinti atsakymą. Alkis ir troškulys tikrai nėra problemos, kurias reikia panaikinti. Ne! Evangelija kalba apie tą alkį ir apie tą troškulį kaip apie palaiminimą. Esame palaiminti, jei tai turime, o Jėzus vadina Savais tuos, kuriuos pripažino „palaimintais“, nes jie tai turi, ne dėl to, kad yra šaunūs, kad neklysta. Evangelija nesustabdo nuo klaidų net ir Jo draugų. Bet ne tai skiriasi. Tai, ką Jis išaukština, yra tas alkis ir tas troškulys, tas vaiko paprastumas, nes būtent jo reikia, kad atpažintume antrąją kelio sąlygą, t.y. Kristaus vienalaikiškumą.

b) Antroji sąlyga: Kristaus vienalaikiškumas

Mano troškulys ir mano troškimas gali atpažinti, kad Kristus yra Kristus, kad Kristus yra esantis, vienalaikis, bet su sąlyga, kad aš turėsiu tą troškimą ir kad priešais mane bus įspūdingas Kristus, įspūdinga Jo esatis. Tačiau dažnai Esatis sumenkinama iki to, ką mes pajėgiame suprasti. Tarsi sakytume: „istorinio veikėjo esatis, kaip Kristaus atveju, išlieka istorijoje, lieka vienalaikė taip, kaip lieka vienalaikis praeities personažas: jį prisimenant, per jo doktriną, per jo skelbtas vertybes“. Tačiau krikščionybė drįsta teigti, kad į istoriją įvedė kitokią esaties formą. Tai, kas išlieka, nėra tik mokymai ar vertybės, ar doktrina, bet pati Jo esatis, Jo asmeniškai. Kristus tvirtina, kad išlieka Jis pats kaip gyva ir dabartinė esatis, mesdamas iššūkį mūsų matams. Tai prisiminėme per Velykas: „Jūs ieškote nukryžiuotojo Jėzaus Nazarėno. Jis prisikėlė, jo čia nebėra“. Taigi, Jėzus nuo tos akimirkos nebegali būti susiaurinamas iki praeities personažo, Jis yra gyvas, todėl tikrai gali pasakyti: „Būsiu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos“.

Kokiu būdu Kristus išlieka kaip vienalaikė esatis? Per tuos, kuriuos Jis pagauna per krikštą. „Jis padaro panašius į Save visus žmones, kuriuos Tėvas Jam paduoda į rankas, visus žmones, kurie Jį atpažįsta, padaro panašius į Save taip, kad šis Jo tapsmas iš tikrųjų sutampa su regimu, apčiuopiamu, konkrečiu reiškiniu, t.y. tikinčiųjų draugija, tikinčiųjų susirinkimu, Jo paslaptingu kūnu“. Tai leidžia prisikėlusiam Kristui tapti esančiu dabar per Jį išpažįstančiųjų kūną. „Iš Jo ženklo, iš ženklo, kurį Jis sukūrė, kurį padarė Savo realios esaties vieta, iš Jo ženklo mes galime suprasti, pažinti, suprasti ir tikėti Kristumi, kad Jis prisikėlė. Jo pergalė glūdi ženkle, kurį mes galime pamatyti“.

Kristaus vienalaikiškumas turi atitikti visas Jo istorinės figūros reikšmes, todėl negali būti sumenkintas iki kalbos ar etikos, ar jausmo, turi būti esatis, kaip skaitėme Bendruomenės Mokykloje, esanti, kūniška, nesumenkinama, nesunkiai atpažįstama, patraukli, atsakanti į širdies poreikius. Nes „jei Žodis tapo kūnu, tai kūne Jį ir atrasime. Jei Dievas tapo kūnu, tapo žmogumi, tuomet privalau tai suprasti per žmogišką tikrovę, kitaip Jis tapo žmogumi visiškai be reikalo“.

c) Metodas

Bet būtent dėl to, kad Jis yra esantis priešais mane, mano troškulį, kad Jį pažinčiau, man reikia metodo. Kadangi objektas, kurį norime patikrinti, nėra nei teiginių sąrašas, nei kronikos patikimumas, bet liudijimo tikrumas, susijęs su gyvu žmogumi, kuris teigė, kad yra pasaulio likimas, vienintelis, kuris šitaip teigė, Paslaptis, tapusi istorijos dalimi, kad tai sužinotume, yra dvi būtinos sąlygos, kad pasiektume egzistencinį tikrumą dėl gyvo žmogaus.

Pirmoji sąlyga yra dalijimasis ir gyvenimas kartu. „Aš tuo labiau sugebu pasiekti tikrumą kito asmens atžvilgiu, kuo atidesnis esu jo gyvenimui, t.y. jo gyvenimu dalijuosi. Būtina darba su objektu, kurį norima pažinti, tai gyvas nusiteikimas, atsirandantis laikui bėgant ir gyvenant kartu. Pavyzdžiui, Evangelijoje: tai, kad tuo Žmogumi reikėjo pasitikėti, suprato tik tas, kas sekė juo ir dalijosi jo gyvenimu, o ne ta minia žmonių, ėjusių pas jį tik dėl to, kad būtų išgydyti“.

Antroji sąlyga yra sugebėjimas suprasti ženklus, atidumas ženklams. „Kuo labiau žmogus yra žmogus, tuo labiau jis iš nedaugelio ženklų sugeba pasiekti tikrumą kito atžvilgiu. Tai yra žmogiškumo genialumas“. Genialumui reikia mažai ženklų.

Tuomet, esant šioms sąlygoms, galime susitapatinti su mokinių keliu, bet, dėmesio, toks susitapatinimas, po visko, ką pasakėme, negali būti susiaurintas iki praeities prisiminimo ar įprastinių Bendruomenės Mokyklos komentarų ir pamąstymų, iškeičiant patirtį į komentarus, kaip dažniausiai darome. Vienintelis tikras susitapatinimas yra dabar dalyvauti jų patirtyje, gyvenant kartu su Kristaus vienalaikiškumu, kuris pasirodo esatimi, nesumenkinama iki mūsų pastangų ją apriboti savo matais.

Pasinaudosime Bendruomenės Mokyklos skyriumi, kuris mūsų laukia iškart po to, kurį perskaitėme.

2. Mokinių kelias: kelias į tikrumą

Penktasis *Krikščionybės iššūkio ištakų* skyrius, sakyčiau, yra mūsų skyrius, skyrius apie kelią, nes susitikimas įvyko mums visiems, dėl jo esame čia, dabar reikia pagilinti tikrumą, nes tas netvirtumas, kurį dažnai jaučiame, atskleidžia, koks šitas tikrumas dažnai būna silpnas, bet ne dėl to silpnas, kad mes nesusitikome, tiesiog neužtenka vien susitikti, kad pasiektume tikrumą. Todėl šis skyrius aprašo kelią, kurį nuėjo mokiniai, kad pagilintų tikrumą.

„Dabar pažvelkime, kaip pasitvirtino išskirtinis sutikto fakto bruožas, kaip įspūdis, net ir kupinas akivaizdybės, kaip tai, kas įvyko susitikimo metu, pavirto įsitikinimu. Nes kai sutinki savo gyvenime svarbų asmenį, visada yra akimirka, kai tai nujauti; kažkas mus verčia sutikti su neišvengiamo atpažinimo akivaizdybe: „tai jis“, „tai ji“ [neišvengiamo atpažinimo akivaizdybė]. Bet tikrai tokio suvokimo pasikartojimui skiriamas dėmesys įspūdiui teikia egzistencinį krūvį. Vadinasi, tikrai susigyvenimas su tokiu suvokimu leidžia jam vis stipriau ir giliau persmelkti mus, kol galų gale jis tampa tikrumu“.

Tačiau kad taptų tikrumu, reikia, kad tai į mus įsismelktų vis radikaliau, vis giliau, kol galiausiai nebelieka išorėje, sugretinta, bet viduje, ir tik susigyvenimas tai padaro įmanoma. Taip pat įvyko ir mums. Mes susitikome, kaip labai gerai aprašo Tarkovskis: „Staiga minioje sutinki kažkieno žvilgsnį – žmogišką žvilgsnį – ir tu tarsi prisiglaudi prie paslėpto dieviškumo. Ir netikėtai viskas pasidaro daug paprasčiau“. Krikščioniškas įvykis tampa akivaizdus, labai palengva ir švelniai atsiskleidžia, tarsi trapus veidas, pasirodantis minioje: veidas kaip ir visi, o vis dėlto toks ypatingas, kad jį susitikus, viskas pasidaro tarsi paprasčiau. Jį matai vos akimirka ir, nueidamas, nešiesi savyje to žvilgsnio įspūdį, tarsi sakydamas: „Norėčiau vėl sutikti tą veidą!“.

a) Įsitikinimo trajektorija

Tai įsitikinimo trajektorijos pradžia: troškimas dar kartą pamatyti tą veidą. Tačiau tik tie, kas ryžtasi susigyventi, gali pasiekti tą tikrumą, kuris mus padaro tvirtus.

Įsitikinimo kelias yra būtent toks, „pažinimo kelias, kuris Evangelijoje dar daug kartų bus patvirtintas, t.y. kuriam reikia daug palaikymo“. Dėmesio, jei mums reikia patvirtinimo, palaikymo, tai ne dėl to, kad kažkas negerai, bet tokia yra dinamika, toks yra pažinimo kelias, kuriam reikia daug patvirtinimų, nes šis pažinimas taps įsitikinimu palengva, reikia pabrėžti „palengva“, ir pridėčiau „ačiū Dievui“, priešingai nei mums atrodo, nes kitaip, jei tai įvyktų staiga, netikėtai, galėtume lygiai taip pat iškart suabejoti, bet jei tai atsitinka, kai lyja, kai karšta, kai esam pilni rūpesčių, kai tamsu, kai mums nesiseka, tuomet, kai ateis sunkus momentas, nebegalėsime pasakyti, kad tai susigalvojome euforijos akimirką. Tai kelias, kuris atrodo lėtas, tačiau yra esminis būtent tam, kad įgautume visiškai tvirtą tikrumą, kuriuo niekas nebeprivertstų suabejoti, net mes patys: štai kaip tai persismelktų į kiekvieną esaties ląstelę. Pabandyk suabejoti tikrumu dėl savo mamos! Pabandyk, kai jis įsismelkęs iki pat kaulų. Nes „gyvenimas kartu vis patvirtins tą išskirtinumą, tą kitoniškumą, kuris nuo pat pradžių juos persmelkė. Gyvenant drauge toks patvirtinimas tampa kur kas didingesnis“. Tai yra pažinimo kelias, ne vizija, ne magija, ne kažkas stebuklingo, kas išdygsta po kojomis neįtraukdamas mūsų žmogiškumo ir įvyksta beveik nepaisydamas mūsų, tarsi netikėtai, nesąmoningai, be išitraukimo ir be dramos, būtent kaip stebuklas, ne kaip kelias (štai apie ką svajojame). Mes dažnai suvokiam tikrumą, todėl ir tikėjimą, labai abstrakčiai, tarsi kalbėtume apie kažkokį dalyką, kuris mus pasiekia be jokio motyvo, be išreiškiamos priežasties. Tuo tarpu „Evangelijoje patvirtinama, kad tikėjimas įgauna įsitikinimo trajektoriją [t.y. mano tikėjimo dalis yra įsitikinimo trajektorija] toliau besikartojant atpažinimui, o kad tai įvyktų, reikia palikti erdvės ir laiko“.

Tai taip tikra, kad objekto pažinimui reikia erdvės ir laiko, kad neabejotinai šios taisyklės negalima netaikyti objektui, laikančiam save išskirtiniu, kaip Kristus. Nėra kito metodo, tai tas pats metodas, kuriam paklūsta ir Kristus, kad mes galėtume pasiekti tą patį tikrumą, kaip dėl bet kokio kito dalyko.

b) Niekam neprilygstančio Žmogaus atradimas

Taigi, susigyvendami mokiniai, kaip ir mes, susiduria su niekam neprilygstančio Žmogaus atradimu. „Ta pirmoji grupelė vis labiau įpranta lydėti Kristų, kai Jis ima kalbėti kaimuose, aikštėse, namuose“.

Paprasčiausiai perskaitykime atpasakojimą vienos iš tų dienų (kaip darydavau su savo studentais), kurias Jėzus praleido su savo mokiniais: „Eidamas palei Galilėjos ežerą, Jėzus pamatė Simoną ir Simono brolių Andriejų, metančius tinklą į ežerą: buvo mat žvejai. Jėzus tarė: „Eikite paskui mane! Aš padarysiu jus žmonių žvejais“. Ir tuojau, palikę tinklus, juodu nuėjo su juo. Paėjęs truputį toliau, jis pamatė Zebediejaus sūnų Jokūbą ir jo brolių Joną, valtyje betaisančius tinklus. Tuoj pat pasišaukė ir juos. Palikę savo tėvą Zebediejų su samdiniais valtyje, jie sekė paskui jį. Jie atvyko į Kafarnaumą, ir netrukus, šabo dieną, nuėjęs į sinagogą Jėzus pradėjo mokyti. Žmonės stebėjosi jo mokslu, nes jis mokė kaip turintis galią, o ne kaip Rašto aiškintojai. Jų sinagogoje tada buvo netyrosios dvasios apsėstas žmogus. Jis ėmė šaukti: „Ko tau iš mūsų reikia, Jėzau Nazarėnai? Gal atėjai mūsų pražudyti? Aš žinau, kas tu esi: Dievo šventasis!“ Jėzus sudraudė jį: „Nutilk ir išei iš jo!“ Tuomet netyroji dvasia pradėjo jį tąsyti ir, baisiai šaukdama, išėjo iš jo. Visi didžiai nustebė ir klausinėjo vienas kitą: „Kas gi čia? Naujas mokslas su galia?! Jis netgi netyrosioms dvasioms įsakinėja, ir tos jo klauso!“ Gandas apie jį greitai pasklido po visą Galilėjos šalį. Išėjęs iš sinagogos, Jėzus su Jokūbu ir Jonu iškart nuėjo į Simono ir Andriejaus namus. Simono uošvė gulėjo karščiuodama, ir jie tuojau apie tai jam pasakė. Jis priėjęs

pakėlė ją už rankos; karštis paliovė, ir ji galėjo jiems patarnauti. Atėjus vakarui, kai saulė nusileido, pas Jėzų sugabeno visus ligonius ir demonų apsėstuosius; visas miestas buvo susirinkęs prie durų. Jis pagydė daugelį sergančių įvairiomis ligomis, išvarė daug demonų. Ir neleido demonams kalbėti, nes jie žinojo, kas jis. Labai anksti, dar neprašvitus, Jėzus atsikėlęs nuėjo į negyvenamą vietą ir tenai meldėsi. Simonas ir jo draugai nusekė iš paskos ir, suradę jį, pasakė: „Visi tavęs ieško“. Jis atsakė: „Eikime kitur, į gretimus miestelius, kad ir ten skelbčiau žodį, nes tam esu atėjęs“.

„Pabandykime dabar pagalvoti, - sako kun. Giussani, - apie grupelę žmonių, kurie savaites, mėnesius, metus, kiekvieną dieną matydavo panašius dalykus. Tie pirmieji draugai ir kiti, prisijungę vėliau, kasdien vis labiau tampa tos asmenybės išskirtinumo, apstumo liudytojais“. Tai ne vien protavimo problema. Svarbu, kad mano akys, mano jautrumas, mano protas, visas mano žmogiškumas būtų paliestas to, kas įvyko, taip kaip tavo akys, tavo jautrumas, tavo elgesys buvo paliesti tavo mamos, kad dabar nebegali sakyti „mama“ neturėdamas omeny visko, kas tau atsitiko su ja. Tai nėra samprotavimas, kurį galima panaikinti kitu samprotavimu, tai nuolat besikartojantis įspūdis. Įsivaizduokite, kaip mokiniai kasdien grįždavo namo, gal ne geresni, nuoseklesni, bet jų akys buvo vis pilnesnės to, ką pamatė: nebegalėjo grįžti į namus neprisimindami stebuklų, Jo valdžios gamtai, ligoms, Jo unikalios protingumo, Jo gerumo. Esantį įvykį paprasta atpažinti ir vaikui. Tačiau visa tai galioja ir mums. Mes negalime pakeisti jų patirties, komentuodami, ką jie veikė ir ką patyrė, bei dėstydami savo mintis apie jų patirtį. Nemanokit, kad tikrumas gali ateiti per šitai, per mūsų komentarus... Tik jei išgyvename, jei įmanoma išgyventi jų patirtį, galime ir mes pasiekti tokį tikrumą, kokį pasiekė jie. Tai, ką jie pamatė, susidūrė su žmogaus Jėzaus iš Nazareto žmogiškumu, mes matome, susidurdami su Jo veidu šiandien, iš žmogiškumo tų žmonių, kurie šiandien pakeičiami atpažinto ir priimto Kristaus įvykiu. Mes taip pat savaites, mėnesius, metus matėme ir matome (pakanka pagalvoti apie tai, ką papasakojame, kai susitinkame) stebinančius, išskirtinius faktus, vieną po kito, kylančius iš tikresnio ir geidžiamo žmogiškumo, kitokio, išpildyto, iš džiaugsmingumo netgi skausme (kaip neseniai paliudijo kai kurie iš mūsų, kurie mirė, taip pat jų artimieji ir draugai), iš nesuvokiamo neatlygintinumo pasaulyje, kur viskas yra išskaičiavimas, iš draugystės vaisingumo tokiame kontekste, kur viešpatauja bauginantis vienišumas, iš vienybės gyvenime ir tarp žmonių, kai viskas yra skilimas, iš nepailstančio kūrybiškumo, net ir sudėtingiausiose situacijose, kai kyla pagunda nuleisti rankas. Šiandien mes regime Jo esaties skirtingumą, išskirtinumą, apstumą, o naujai atėjusieji dar labiau padeda mums jį atpažinti, nes dažnai nustoja stebėtis.

„Mes su draugu pasiūlėme plakatą ir pakvietėme į asamblėją vieną pirmakursę merginą, su kuria susipažinome metų pradžioje studijų grupelėje. Jau primą dieną ji pasakė: „Jūsų draugystė kažkokia ypatinga. Tai ne šiaip draugystė tarp suolo draugų, ji susaisto, jūs labai klausotės, visada pasakote tinkamą žodį tinkamu laiku, be to matosi, kad čia kažkas nagus prikišęs, t.y. aišku, kad kažkas jus išmokė šitaip gyventi. Jūsų ryšys gražus, gyvas ir intensyvus“. Po to ji atėjo į asamblėją. „Tiesą sakant, iki šiol aš tikėjime nieko žavingo neradau. Jei turėčiau pasakyti, kas mane žavi labiausiai, tai jūsų patirtis. Mane domina, kaip jūs gyvenat. Pakvieskite ir mane, kai ką nors darysite, tikrai ateisiu. Gal šitaip geriau suprasiu savo tikėjimą“. Bekalbant su šia mergina, išgaravo visas mano nerimas ir abejonės (pavyzdžiui, kai klausiu savęs, kaip galiu pasakyti, kad tai Kristus?), nes kai jos klausiausi, visas virpėjau dėl To, kuris leido tam įvykti priešais mano akis. Puikiai supratau, ką nori pasakyti Giussani, kai sako, kad tikėjimas yra įvykis, paprastas to, kas įvyksta, atpažinimas. Taip tiksliai apibūdinama tą patirtį, kurią išgyvenu keletą metų, ji iš naujo mane privertė pažvelgti į Kristaus faktą ir į galimybę Jį pažinti. Tuomet manyje gimė troškimas prašyti, vis labiau prisišlieti prie to, kas mano

gyvenimą ir santykius padarė ir toliau daro – kaip sakė mano draugė – gražius, gyvus ir intensyvius, ir vis labiau ugdyti tą paprastumą, kuris jai leido patvirtinti patirties faktus“.

„Didžiausias stebuklas, kurio mokiniai būdavo nustebinami kiekvieną dieną, nebuvo ištiesintos kojos, pagydyta oda, atgautas regėjimas. Didžiausias stebuklas buvo žmogiškumą atskleidžiantis žvilgsnis, kurio nebuvo galima išvengti. Nėra nieko, kas taip įtikintų žmogų, kaip žvilgsnis, kuris suprastų ir pripažintų, kas yra tas žmogus, kuris atskleistų žmogui jį patį. Jėzus matė žmogų kiaurai, niekas negalėjo nuo Jo pasislėpti. Priešais Jį sąžinės giluma negalėjo turėti paslapčių. Kaip moters iš Samarijos atveju; taip pat įvyko ir Matui, muitininkui, visų laikytam viešu nusidėjėliu, kuriam praeinantis Jėzus paprasčiausiai pasakė: „Ateik!“, ir tas pripažintas, pagautas, viską paliko ir nusekė Juo. Taip pat atsitinka visų muitininkų viršininkui, nekenčiamiausiam Jericho žmogui, Zachiejui. Kas jį taip pribloškė ir pakeitė? Į jį paprasčiausiai įsiskverbė ir jį priėmė žvilgsnis, pripažinęs ir pamilęs jį tokį, koks jis buvo. Sugebėjimas suprasti žmogaus širdį yra didžiausias, įtikimiausias stebuklas“.

Toks žvilgsnis, kurį Kristus atnešė į istoriją, išlieka istorijoje ir per šitą išliekantį žvilgsnį galime ir toliau išgyventi tą pačią patirtį kaip Matas ir Zachiejus.

„Laba diena, esu Paola ir rašau jums iš Afrikos. Jūs manęs nepažįstate, bet aš labai norėjau jums padėkoti, nes mano gyvenimas tikrai pasikeitė ir vis dar keičiasi. Susitikimo su judėjimu dėka dabar tikiu pasiekiamu ir tikrai esančiu tarp mūsų Kristumi. Nebeturiu skųstis, kad nebuvau ten, kai Jėzus savo mokiniams sakė: „Sek manimi“. Tą patį „Sek manimi“ Jis sako dabar būtent man. Dar nevēlu, visas mano gyvenimas įgavo kitą spalvą: atsikeliu, padėkoju Dievui ir tuomet esu pasirengusi naujam nuotykiui, nes žinau, kad pasakys „Sek manimi“, ir negaliu praleisti šitos progos, turėsiu būti labai atidi, o kaip gera galvoti, kad ir aš galiu žiūrėti į kitus tuo pačiu Kristaus žvilgsniu, kaip norisi ryte išeiti iš namų! Tai iššūkis, kuris gyvenimą daro vertą būti nugyventą. Kaip galiu jums nedėkoti? Niekas niekada man nebuvo šitaip parodęs Kristaus. Būčiau numirusi, taip ir nesužinojusi, koks pasaulis gražus. Viskas prasidėjo, kai susitikau vieną iš Memores Domini čia, Afrikoje, prieš kelis mėnesius. Ji tikriausiai turėjo Kristaus žvilgsnį, jos akys kalba. Ji pažvelgė į mane ir pamatė grožį, kurio aš nemačiau. Tuomet įsileidau ją į savo širdį ir ji mane nuvedė prie Kristaus. Jos akys nušvisdavo, kai kalbėdavo apie Jį. Kaip galima ja netikėti? Dabar kiekvieną savaitę einu į Bendruomenės mokyklą, net jei kartais kamščiai čia tiesiog siaubingi, bet nenoriu, kad praeitų tas entuziazmas, kurį jaučiu. Paprašiau knygutės su Rytine malda, išmokau mintinai Viešpaties Angelą, skaitau Tracce, turiu tylos momentus, net jei turiu vaikų ir anūkų, kurie siaučia namuose. Esu pasirengusi viskam, kad tik likčiau tokia laiminga. Negaliu pasitenkinti mažiau. Dėkoju Dievui, kun. Giussani, jums ir Memores Domini. Kaip būtų gražu, jei vieną dieną kas nors, susitikęs mane, jums papasakotų tą patį dalyką!“.

Žvilgsnis, įėjęs į istoriją, pasilieka istorijoje: tai reiškia, kad įmanoma išgyventi tą pačią patirtį, kurią išgyveno mokiniai prieš du tūkstančius metų. Du tūkstančiai metų kaip akimirka. Dabar ji išgyvena tą pačią patirtį, ne komentuoja tai, ką patyrė apaštalai.

Žvilgsnis, kuris nesikeičia, net jei žmogus baisiai suklysta.

„Viskas prasidėjo maždaug prieš metus. Man buvo pranešta apie sunkią situaciją, didelį poreikį. Vykdamas su brangiu draugu sužinojau, kad kalbama apie vyrą, išsiskyrusį su žmona, kuriam taikomas namų areštas dėl sunkios sveikatos problemos. Jis pats man pasakė, kad aštuoniolika metų jau buvo praleidęs kalėjime ir kad turėjo atlikti dar dvylika metų bausmės. Jam dar visai pasisekė, nes bausmė iki gyvos galvos jam buvo sušvelninta iki trisdešimties metų. Ilgą laiką santykis su juo nebuvo toks jau idiliškas: kiekvieną kartą, kai nueidavau, jis prašydavo vis daugiau, kol pradėjo prašyt, kad sumokėčiau jo sąskaitas už elektrą, kad nupirkčiau kavos, aliejaus... Vieną dieną man davė visą pirkinį sąrašą. Aš

kaskart ramiai paaiškinau, kam skirtas mano gestas, apie Solidarumo banką (tai asociacija, kurios savanoriai neša Maisto banko surinktus produktus vargstantiems asmenims, vert. past.), tačiau viskas man atrodė laiko gaišimas ir norėjosi pabėgti. Vieną dieną, visiškai nelaukta, jis manęs paklausė: „Kodėl jūs visada taip giliai žiūrite į mane, nužudžiusį septyniolika žmonių?“. Tą akimirką paklausiau savęs: ką jis manyje pamatė? Man atsivėrė visai naujas pasaulis. Mes tapome draugais, jo net beveik nebedomino mano atnešami pirkiniai, dažnai nueidavau visai tuščiomis, tiesiog pasikalbėti su juo. Tarsi nelauktas ir taip trokštas stebuklas dabar mano gyvenime, po trisdešimt šešerių metų judėjime, kuris po šito įvykio nebeišnyksta iš akių: santykis su žmona, žvilgsnis į vaikus, į anūkus, santykiai su draugais iš Brolijos ir su tais, su kuriais dirbu, dalinuosi vakarinių pamainų sunkumais – niekas manęs nebegniuždo. Tačiau ingredientai liko tie patys, tos pačios pamainos. Paprasčiausiai pasikeitė muzika. Vis dėlto negalėjau net įsivaizduoti, kad po daugelio metų ir visų savaime suprantamų dalykų, per netikėtą susitikimą mane pasieks toks džiaugsmas, pripildysiantis širdį džiugesio“.

Šiandien mes, kaip ir jie, esame priešais nesumenkinamą Esatį.

„2011 vasarį sutinku merginą iš judėjimo, kuri atvyksta dirbti į tą patį miestą, kur dirbu ir aš. Susipažįstame ir susitinkame. Atsitinka taip, kad tas pačias aplinkybes (mišias, spektaklį, santykius su draugais) ji įvertina vienaip, o aš visiškai priešingai, bet jos vertinimai mane prikausto. Todėl ateina metas, kai privalau pripažinti, kad nėra tiesa, jog jai sekasi geriau nei man, nes viskas jai einasi kuo puikiausiai, bet kad jos žvilgsnis kitoks nei mano, ir tas žvilgsnis mane žavi, geriau supranta faktus, aplinkybes, žmones... žodžiu, mane labiau atitinka, yra tikresnis nei mano“. Tai ją padrąsina vis labiau įsijungti į tą darbą, kurį siūlo Bendruomenės mokykla, ir po tam tikro laiko ji suvokia, kad ir ji ima žiūrėti į įprastus dalykus kitaip, kaip būdinga ne jai, o Kristui. „Savo kailiu pajutau, ką reiškia į viską žiūrėti Dievo akimis, iš teisingos pusės, sekant tiesa. Tai yra pilnatvė, leidžianti pražysti mano žmogiškumui taip akivaizdžiai, kad net mano kolegos, mano artimieji tai pastebi ir mano, kad susiradau draugą [vienintelis dalykas, kuris pirmiausia ateina į galvą]. Tai tikras nuotykis, kuris sužadina Jo laukimą ir išplaukia už Herkulio kolonų“.

c) Išskylantis klausimas ir tikrumo prasiveržimas

Tai, ko niekas negali iš mūsų atimti, pamažu, giliai įsiskverbia į gyvenimą ir kaip mokinius po tam tikro laiko verčia klausti. Mums irgi nebesunku „įsivaizduoti, kokį patvirtinimą suteikė mokinių dienos su Jėzumi tiems, kurie kasdien gyveno su Juo. Jėzus pasirodo kiekvienoje aplinkybėje kaip viską viršijanti būtis, Jame yra kažkas, „paslaptis“, nes niekada nebuvo sutikta tokia išmintis, tokia galia, tokia valdžia, toks gėris, bet dėl to Žmogaus išskirtinumo savaime kildavo paradoksalus klausimas: „Kas Jis toks?“.

Tas pats klausimas šiandien dažnai iškyla ir mums. Kiek kartų girdėjime klausiant: „Kas jūs tokie? Kodėl esate tokie?“. Kiek kartų girdėjome taip sakant, ir kiek kartų mummyse gimsta tas pats klausimas, žiūrint į žmones, apie kuriuos žinome visas istorines biografijos detales, tačiau juose yra kažkas daugiau, paslaptis, kažkas, kas juos daro kitokius?

„Vakar man atsitiko vienas dalykas, kuris mane pripildė nuostabos, klausimų ir dėkingumo. Esu tyrėja ir kartais man reikia persikelti į kitą laboratoriją, kad atlikčiau kai kuriuos eksperimentus. Vakar viena mergina nuo pat ryto sukinėjosi prislėgta ir skundėsi dėl tam tikrų problemų darbe. Popiet visiškai netikėtai pasižiūri į mane ir sako: „Klausk, o kodėl tu visada tokia optimistė? Kas tave taip džiugina?“. Kaip tada: „Kas Jis toks?“. Tai klausimas, kuris kildavo priešais tą unikalų išskirtinumą.

„Šis klausimas parodo, kad iš tikrųjų negalime pasakyti patys vieni, kas Jis yra, mes galime tik tvirtinti, kad Jis yra kitoks nei visi kiti, ir tai reikalauja paties didžiausio pasitikėjimo, o sekant Juo patiriame su niekuo nesulyginamą pilnatvę [kaip sakė ta mergina (tai yra pilnatvė)]. Tuomet klausiamo Jo, kas Jis toks. Bet kai Jis pateikia atsakymą [tai yra esminis dalykas], draugai tiki Jo žodžiu, nes mato akivaizdžius ir neginčytinus ženklus, kurie suteikia pasitikėjimą; tuo tarpu priešai nepriima to atsakymo ir nusprendžia Jį pašalinti“.

Tuomet tampa akivaizdu, ar tu nuėjai šitą kelią, kai ateina tas dramatiškas ir labai gražus momentas, kurį girdėjome vakar dienos Evangelijoje.

Kai numalšino minios alkį padaugindamas duoną, žmonės Jį nori padaryti karaliumi. Bet čia išryškėja skirtumas: Jėzus, žinodamas, kad žmogui, kad jiems reikia ne vien duonos, kad gyventų, bet reikia kažko daugiau, kad gyvenimas taptų vertas būti nugyventas, pilnas, pradeda kalbėti apie Save kaip apie gyvenimo duoną, apie santykį su Juo kaip su kažkuo, kas pamaitina gyvenime; Jis gerai supranta, kad tik tuo atveju, jei apaštalai leisis pamaitinami Jo kūnu ir Jo krauju, galės iš tiesų gyventi, nes to jiems reikia. „Jūs ieškote manęs, nes daviau jums duonos; bet aš jums duosiu savo kūną ir savo kraują. Jei nevalgysite mano kūno ir negersite mano kraujo, neturėsite gyvenimo“. Išgirdus tokį tvirtinimą, prasideda neramumai: „Kaip tai! Argi nepripažinome to, ką padarei, paskelbdami Tave karaliumi? Ko nori?“. Čia atsiskleidžia, kad Jis nesumenkinamas, kad Jo Esatis nesileidžia „atskiedžiama“, prijaukinama malonumui, visa laimė, nes tai, kad Jis nesumenkinamas, mums suteikia viltį, mus supykdo, bet tai – mūsų viltis. „Kuo manosi esąs?“. Jėzus nenusileidžia tokiam pasipiktinimui, nenori leisti į kompromisus, net su Savo draugais, jiems nesako: „Bent jūs pasilikit čia, nepalikit manęs vieno“. Ne! „Gal ir jūs norite pasitraukti?“. Šis klausimas parodo, kaip Jėzus gerbia, kaip Jis vertina apaštalų laisvę, ir tuo pat metu atskleidžia Jo tikrumą, Jėzaus tikrumą, kad jie turi visus duomenis, kad įvertintų, ar protinga su Juo pasilikti, ar ne. Todėl Jam visai nebaisu mesti jiems iššūkį. Jėzus nieko jiems netausoja, už juos neatsako, nesistengia atsakyti už juos, provokuoja, kad jie patys atsakytų, suvoktų tai, ką išgyveno, pagrįstai pasiliktų. Galime įsivaizduoti, kaip užtikrintai, visa Petro būtis sušuko: „Viešpatie, mes irgi nesuprantame, ką sakai, bet jei pasitrauksime nuo Tavęs, pas ką eisime? Tu vienas turi žodžius, kurie paaiškina ir suteikia prasmę gyvenimui“.

Galime kartoti šiuos žodžius formaliai, nepastebėdami to intensyvumo, su kuriuo Petras ištarė tuos žodžius; bet žinomos frazės kartojimas skiriasi nuo to, kas gimsta iš išgyventos patirties, nes jei tai negimsta iš patirties, negali atsilaikyti, kai ateina dramatiškas momentas ir užtenka bet kokio netikėtumo, kad viskuo imtume abejoti. Šiomis dienomis galime tai pamatyti iš to, kaip sureagavome į tai, kas atsitinka. Kiekvienas žino, kaip reaguoja. „Gal ir jūs norite pasitraukti?“. Tai šiandien mus verčia pagrįsti: kodėl mes pasiliekame? Nes ta tamsa, sumaištis, Petro vienatvė negalėjo panaikinti tos patirties, kuri buvo apėmusi visą jo asmenį. Ar suprantate? Štai tas tvirtumas, štai „aš“ tvirtumas; jis galingesnis ne dėl to, kad yra daugumos pusėje, jis stipresnis, nes jo tvirtumas yra kupinas tokios patirties: mėnesiai, metai, suformuoti tų faktų, apie kuriuos kalbėjome prieš tai. Jei mes neišgyvensime tokios patirties, bet kokia akimirka, bet koks sunkumas, bet kokia liga, bet kokia krizė, bet koks netikėtumas, bet kokia sumaištis, bet koks papiktinimas, bet kokia klaida viską paleis į orą. Nuostabu, kad Petras taip pat buvo patekęs į tokią situaciją, bet tarsi mums sakydamas „pasitaiko“, nurodo kelią, kaip pasilikti. Jei eisime ta pačia trajektorija, apie kurią mums liudija Evangelijos, galėsime pasiekti tokį tvirtumą, kuris išsilaikys bet koki išbandymą, stebindamas mus pačius.

d) Moralinio tikrumo atvejis

Kaip įvyksta toks tikrumas, šis moralinis tikrumas?

„Nuolat besikartojantis gyvenimas kartu patvirtino tą išskirtinumo įspūdį, kuris nulėmė vertinimą [vertinimą, ne jausmą, nusiteikimą, paviršutiniškumą, o vertinimą], kad jie visiškai pagrįstai gali Juo pasitikėti. Laikui bėgant, jie įgavo su niekuo nepalyginamą tikrumą dėl to Žmogaus“.

Vadinasi, tikrumas dėl Jėzaus asmens nulėmė vertinimą, kuris leido prisiliesti taip, kad net kai visi pasitraukė, jie pasiliko. Tai, kad mokiniai sugebėjo pasiekti tokį tvirtumą, reiškia, kad tai pasiekama ir mums visiems, visiems tiems, kurie seka jų pėdomis, nepaisydami neramumų ir aplinkybių, kokios jos bebūtų, gražios ar bjaurios.

Taigi, netiesa, kad galime pasiekti tikrumą tik mokslinio ar filosofinio pažinimo srityje: ir dėl Kristaus galime pasiekti su niekuo nepalyginamą tikrumą, kad prisirištume prie Jo neišsenkančia meile.

Tačiau meilė, sako kun. Giussani, nėra jausmas, kaip dažnai manome. „Meilė yra protingumo įvertinimas, kuris prie savęs patraukia visą jautrumą“. Kas prie savęs pritraukia jautrumą? Jo išskirtinumo akivaizdumas, nes akivaizdumas atneša, pritraukia prie savęs visą jautrumo srovę. Tai yra vertinimo pradžia, sako kun. Giussani. Dėmesio, vertinimas nėra kažkas intelektualams, specialistams; „vertinimas [yra labai paprastas] yra žvilgsnis į esatį, suvokiamą tarsi vaiko“. Paprasčiau ir būti negali, tą gali net ir vaikai! „Vertinimas yra žvilgsnis į esatį, suvokiamą tarsi vaiko. Tikrovės, iškylančios priešais mano akis, rezultatas yra nuostaba“. Ir prideda: „ten gimsta tikrumas [iš tos nuostabos žiūrint į tikrovę vaiko akimis], ten gimsta tikrumo akivaizdumas, nes kitaip tampa valdžios pateiktais apibrėžimais“.

Paaškinsiu geriau. Akivaizdybė yra tokia galinga, kad leidžia tarsi vaikams būti nustebintiems tikrumo. Akivaizdybė yra tokia nesumenkinama, kad mes negalime jos valdyti, bet būname jos užvaldomi. Galime pasakyti paprasčiausiai taip: pirmiausia man kyla nuostaba, o tada suvokiū, kad likau nustebintas. Tačiau jei nesu pakankamai paprastas, kad atpažinčiau mane patraukiančią akivaizdybę, ir bandau ją valdyti, tai, kas sąlygoja gyvenimą yra mano valdžia akivaizdybei, ne kitų valdžia man, bet mano valdžia tam, kas atsitinka, tuomet tai nebėra meilė, nebėra paklusnumas. Kažkam, kas buvo anksčiau, tačiau aš pasiduodu savo valdžiai, esu savo valdžios vergas, liekame savo pačių vergai, vieniši su savo valdžia, t.y. su savo menkumu.

Todėl kun. Giussani primigtinai kartoja: „bet koks tikrumas gimsta iš nuostabos“, tampa aišku, kad tai yra esminė problema: neužtenka vien matyti dalykus, reikia, kad tai, ką matome, to, kas mums įvyksta akivaizdybė, būtų priimama su tokiu pasirengimu leisti nustebinamam dėl to, kad būtent tai lemia viską. Arba aš seku ta nuostaba (kaip mokiniai ir mes dabar, žiūrėdami į tai, kas atsitinka) ir atsiduodu to, ką matau, akivaizdybei, paklūstu tai akivaizdybei, arba nusprendžiu aš, kuo man sekti, tuomet tai, kas ima viršų, yra mano valdžia, net ir tam, kas įvyksta. Iš tiesų gyvenimas yra kova tarp nuostabos ir valdžios, tarp atsidavimo akivaizdybei, t.y. leisti patraukiamiems Jo esaties žavesio, ir priešinimosi, stengiantis, kad laimėtų mano interesai ir mano išankstinės nuostatos. Visa Evangelija persisunkusi tokio pažinimo, jei norite pamatyti, kaip jis veikia, užtenka paskaityti švento Jono Evangelijos devintą skyrių, apie aklą gimusį, ten galima išvysti, kas yra „aš“ tvirtumas, kuris leidžiasi paveikiamas akivaizdybės to, kas jam atsitinka. Kokio reikia tvirtumo, kad kovotum su viskuo ir su visais, atsilaikytum ir juos „patiestum“. Niekas, jokie fariziejų samprotavimai, jokios priežastys, negalėjo jo pajudinti, nes jis paprasčiausiai pakluso akivaizdybei, kad prieš tai nematė, o dabar mato. Jokia šio pasaulio valdžia negalėjo nė akimirkos priversti jo suabejoti. Kodėl? Nes tikrumas gimė iš tos nuostabos, iš akivaizdybės, kuriai nusileido, ir tai jam suteikė tokio protingumo, kad visiems atsikirto, neįtikėtina. Kai Giussani sako, kad savimonė yra būtent tai, kad bet koks tikrumas gimsta iš šito, štai ką

nori pasakyti: ten sutinkame žmogų, menkiausią, didžiausią nemokšą, neregį, kuris niekad nematė, prieš fariziejus, kurie vieninteliai buvo išsilavinę, tačiau visa tai neleido, kad jie laimėtų, dėl jo paprastumo, kuris nusileidžia akivaizdybei. Todėl visada cituoju ispanų filosofo Zubiri ištrauką: „Tai, kas iš tiesų būdinga protui, nėra nei numanomi įrodymai, nei empirinis ar loginis tikslumas, bet pirmiausia tikrovės įspūdžio galia, kurios dėka gili tikrovė su neįveikiamu patrauklumu pasirodo intelektui“.

Sekimo akivaizdybe alternatyva yra susitarimas. „Nesakome, kad susitarėme, kai suradome tiesą, sakome, kad radome tiesą, kai susitarėme“. Alternatyva akivaizdybei pateikiama tada, kai sakome, kad suradome tiesą, nors iš tiesų susitarėme. Todėl Jėzui visai nesunku skirti visą jiems reikiamą laiką, kad pasiektų tikrumą, ir neatsako į klausimą „Kas Tu esi?“, kol jie patys nenuspręs, nes turi visus duomenis, kad patys nuspręstų. Kokia laisvės didybė! Aišku, kodėl kun. Giussani penkiasdešimt metų nenustojo visų provokavęs dėl tikros laisvės, kaip Jėzus.

3) „Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus“

Tai, ką dabar pasakėme, galime išgirsti puikiai apibendrintą pirmoje Giussani kalbos, pasakytos švento Petro aikštėje, dalyje, kuri yra tarsi jo liudijimas, gyvenimui einant į pabaigą, skirtas visai Bažnyčiai. Paklauskite, ką sako:

„Kas yra žmogus, kad jį atsimeni, kas yra mirtingasis, kad juo rūpiniesi?“ Joks kitas klausimas manęs taip gyvenime nesujaudino kaip šis. [Nes tai yra gyvenimo problema: kas yra žmogus? Kas esu aš? Kame mano tvirtumas?] Pasaulyje buvo tik vienas Žmogus, kuris man galėjo atsakyti, užduodamas naują klausimą: „Kokia gi žmogui nauda, jeigu jis laimėtų visą pasaulį, o pakenktų savo gyvybei?! Arba kuo žmogus galėtų išsipirkti savo gyvybę?“. Šis klausimas tvirtina „aš“, kaip niekas niekada nėra girdėjęs. „Man nebuvo užduotas kitas toks klausimas, kuris man šitaip užimtų kvapą, kaip šis, užduotas Kristaus. Jokia kita moteris niekada negirdėjo kito balso, kuris kalbėtų apie jos sūnų su tokiu unikaliu švelnumu ir neginčytinu įvertinimu jos iščių vaisiui, su visiškai pozityviu jo likimo tvirtinimu. Tik žydo Jėzaus iš Nazareto balsas. Dar daugiau, joks žmogus negali pajauti tokio jo absoliučios orumo vertės pripažinimo, nepaisančio jo pasiekimų. Niekas pasaulyje negalėjo šitaip kalbėti!“. Šis klausimas nėra vien klausimas, tai pozityviausias žmogaus pripažinimas, koks tik gali būti, kaip net jo motina nesugebėtų, nes jį susiaurina tą pačią akimirką, kai jis gimsta. „Tik Kristus šitaip pamilsta mano žmogiškumą ir jo nesumenkina. „Kas galės mums prabilti apie Kristaus meilę žmogui, sklidiną ramybės?“. Kartoju sau šiuos žodžius daugiau kaip penkiasdešimt metų. [Dėmesio, iš kur jį pasiekė toks tikrumas?] Tik širdies paprastumas man leido pajusti ir atpažinti Kristaus išskirtinumą, užtikrintai ir betarpiškai, kaip atsitinka dėl neįveikiamos ir nesugriaunamos akivaizdybės tų tikrovės veiksmų ir momentų, kurie patekė į mūsų asmens horizontą, sujaudina iki pat širdies gelmių“.

Kai atpažįstame, kas yra Kristus mūsų gyvenime, tuomet tai apima visą mūsų gyvenimo sąmoningumą. Būtent taip Kristus į jį įsiskverbia. Taigi, jei esame paprasti, kad atpažintume Kristaus išskirtinumą, užtikrintai ir betarpiškai, kaip atsitinka dėl neįveikiamos ir nesugriaunamos akivaizdybės tų tikrovės veiksmų ir momentų, kuriuos akivaizdžiai pamatėme, tuomet atrasime tokį tikrumą, kad niekas nebegalės jo iš mūsų atimti, ne dėl to, kad mes sumanūs, bet dėl to, kad užtikrintai ir betarpiškai atpažinome, kaip atsitinka dėl tam tikrų realybės momentų neįveikiamos ir nesugriaunamos akivaizdybės. Taigi, būtent tai yra „aš“ savimonė, apimta Kristaus, Jo atminimo, Jo esaties. Tuomet suprantame, kad tas kelias, kurį jis nuėjo ir kurį siūlo mums, yra vienintelis, kuris mums kada nors leis suprasti iš savo patirties, ką norėjo pasakyti šventas Paulius: „Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena

manyje Kristus“. „Aš, bet nebe aš. Tai yra krikščioniškos egzistencijos formulė, kylanti iš krikšto“, sako Popiežius. Tai, ką Kristus pradeda krikštu, tampa gyvybiškai mano, tampa patirtimi, mane pagavęs Kristus tampa gyvybiškai mano, tampa patirtimi, tik jei nueinu šį kelią tam, kad būtų nugalėtas bet koks nihilizmas. Gyvenimas kartu su Kristumi suformuoja gyvenimą taip, kad Kristus nebėra šalia, bet mūsų „aš“ viduje: nebe aš, o Kristus gyvena manyje, ir mane keičia. Tai yra krikščioniška likimo pilnatvė: „būti pasirengusiems įvykiui, - sako Mario Luzi, - leistis, kad Jo jėga per mus pereitų, mus pakeistų ir suteiktų naują formą“.

Matome, kaip tai atsitinka tiems, kurie leidžiasi šitaip patraukiami, kaip pasakoja kun. Giussani apie paralyžuotąjį: po pagijimo „jo ryšys su Dievu, tai, kaip jis tą vakarą meldėsi, tai, kaip jis kasdien eidavo į šventyklą, kaip jautė gyvenimą, matydamas saulę leidžiantis ar kylant, arba kai paskui eidavo dirbti kiekvieną rytą pilnas dėkingumo, kupinas paslaptingo nuolankumo, žodžiu, jo jausmai Jėzui, tai, kaip jis sakydavo, kad Jėzus yra Mesijas, kaip eidavo su kitais per kaimus skelbti, kad Dievo Karalystė yra tarp jų, kaip tą darė, kaip mąstė apie savo praeitį, kaip elgėsi su artimaisiais, kuo nuo šiol laikė save, savo pakeistą veidą – viskas kilo iš sąmoningumo, iš savimonės, iš jo asmens pakeistu veidu prasmės, gimusios iš atsiminimo, kaip Kristus jį pagavo, kaip Jėzus jį parbloškė, kaip Jėzus su juo elgėsi, kaip Jėzus jį padarė Savo“.

Kaip tai mus pasiekia šiandien? Kaip matėme, būdas, kuriuo įvykis tave pasiekia ir pakeičia tavo veidą, tavo asmenybę, kai asmenybė suformuojama iš naujo, yra charizma. Charizma yra tas būdas, kuriuo įvykis tave pasiekia. Tuomet matome, kaip galime išgyventi tikrovę, net ir pačias dramatiškiausias situacijas, su tokio žvilgsnio naujumu. „Klausiau savęs, - sako viena iš jūsų,- kodėl taip troškau per Bendruomenės mokyklą šaukti ant visų, dabar suprantu, kad netikėjau, jog dramatiškas situacijas įmanoma išgyventi su džiugesiu, net jei savo akimis mačiau, kaip tai daro man artimi žmonės. Iš tiesų netikėjau, kad taip gali būti ir man“. Tuo tarpu, tikras netikėtumas išvysti, kaip mummyse įvyksta tai, ko niekad nesitikėjome. „Mes gyvename, - sako Popiežius,- kad ir kitus padarytume dalyviais to vienintelio dalyko, kuris priklauso Bažnyčiai, o tai nėra kas kita, tik pats Kristus“. Jei šitaip gyvename, galime visiems liudyti, kas yra Kristus ir kokį naujumą Jis suteikia gyvenimui. Tai mūsų indėlis pasauliui šiandien, kai visur matome vien sumaištį.

Kaip žinote, šį vakarą, po vakarienės, susitiksimė viešbučiuose arba grupelėse, kad pateiktume klausimus, kurie mums kilo per paskaitas. Prašytume susirinkimų vadovų atsiųsti sekretoriatui reikšmingiausią ar aktualiausią klausimą, nes rytoj darysime asamblėją, kad atsakytume į kai kuriuos iš jų.

ASAMBLĖJA – KUN. JULIÁN CARRÓN IR DAVIDE PROSPERI

DAVIDE PROSPERI. Kaip įprasta, kad užbaigtume šias Rekolekcijas, susirenkame į asamblėją; asamblėjos tikslas nėra išspręsti problemą, atsakyti į visus šiomis dienomis iškilus klausimus, priešingai, atverti, užtvirtinti, kad tai, ką čia išgyvenome, taptų tvirtu žingsniu kelyje. Taigi, iš daugybės klausimų, kurie mus pasiekė, matosi, kad daugelis klausia, ką daryti, kaip padėti vieni kitiems, kas mums gali padėti pasitikti iššūki, kuris mums buvo mestas šiomis dienomis. Tačiau mes, ir toliau besilaikydami metodo, kuris mums buvo pasiūlytas (nesitikėkite stebuklo, bet kelio, ne magijos), negalime pateikti recepto, nes būtų netikra. Tuo tarpu suteikėme pirmumą tiems klausimams, kurie

mums leidžia dar geriau suprasti, apie ką eina kalba, nes būtent tai mums padės kelyje. Žinoma, kiekvienas turi savo žingsnį, tai mūsų negąsdina, atvirksčiai, tai daro ėjimą dar malonesnį.

Taigi, pirmas klausimas: „Ką reiškia, kad mano žmogiškumas, būtent toks, koks yra, man duotas, kad pažinčiau Kristų, kad yra resursas, o ne problema?“.

JULIÁN CARRÓN. Mano nuomone, pats paprasčiausias būdas (apie kurį užsiminėme vakar) pažvelgti į savo žmogiškumą tokį, koks mums buvo duotas nuo gimimo, su pradiniu atvirumu, atvirumu tikrovei (vaiko smalsumas paprasčiausias to pavyzdys), yra faktas, kad Jėzus pavadino „palaimintais“ tuos, kas turi tokią poziciją, kas pripažįsta savo žmogiškumą, savo pradinį atvirumą. Palaiminimai nėra moralės taisyklių, kurių būtina paisyti, rinkinys, nėra naujas dekalogas, kaip dažnai manoma; palaiminimai (galime dar kartą sugrįžti) yra Jėzaus iškeliamas elgesys, kokio reikia, kad atpažintume Jį, nes mus sukurdamas, Jis mus sukūrė su tokiu begaliniu troškimu, kad galėtumėte su mumis pasidalinti ta pilnatve, kuria Jis gyveno Trejybės iščiose. Panoro mus sukurti tokius varganus, tokius menkus, su širdimi, atverta į begalybę, kad mes galėtume Jį priimti ir džiūgauti, dalyvauti džiaugsme, pilnatvėje, kurių sklidina Jo paslaptis, Jo būtis, kuri nori mums prabilti. Todėl tas mūsų žmogiškumas, toks, koks sukurtas, yra sąlyga, kad galėtume suprasti, suvokti, kas Jis yra. Todėl kun. Giussani sako, kad kūrinijos, tikrovės viršūnė yra tai, kad yra kažkas, kas Jį gali atpažinti. Dėl to palaiminti tie, kurie turi tokį atvirumą.

Tačiau mes dažnai tai susiauriname. Juk tai girdėjome jau daug kartų. Ką susiauriname? Du dalykus. Susiauriname širdį, t.y. tą visiškai atvirą mūsų būtį ir visus jos grožio, tiesos, teisingumo, meilės, pilnatvės poreikius susiauriname iki jausmo; drauge susiauriname ir tikrovę iki išorės. Todėl kun. Giussani, kad išvengtų nuolatinio mūsų sumenkinimo, sako: klausykite, tikrovė tampa skaidri patirtyje. Tai, kas mes esame, mūsų širdies prigimtis tampa akivaizdi mūsų ryšyje su tikrove, ne mąstant apie savo širdį ar mąstant apie tikrovę, bet susidūrus su tikrove, kuri pažadina visus mūsų širdies poreikius, pagrįstumo, laimės poreikius, tuomet suprantu, ko trokštu. Širdis, įsitraukusi į tai, ką patiria. Nes, kaip dažnai matote žiūrėdami į savo vaikus, bet taip nutinka ir mums, visi susikuriam idėją apie tai, ko trokštame, kaip darė ir mokiniai (nieko naujo po saule), jie taip pat susikūrė idėją apie tai, kas juos galėjo padaryti tikrai laimingus, paskutiniu metu mes dažnai tai prisimename: kai grįžo iš misijos baisiai patenkinti sėkme, o Jėzus pažvelgia į juos tokiu švelniu bei meilės kupinu žvilgsniu ir sako: „Ar suprantate, kad šito nepakanka? Nesidžiaukite dėl šito, nes žinote, kad greitai jums tai nebepadės. Galite suprasti, kas jūs esate, tik jei suvokiate, kas esu Aš“, tačiau juk jie jį matė. Tai yra esminis dalykas, dėl to Giussani taip primigtinai kalba apie žmogiškumo sąlygą. Nėra, kad mokiniai (kaip mes dažnai skundžiamės) nebūtų su Kristumi, jiems sekėsi ir Kristus buvo su jais, tačiau jie labiau džiaugdavosi dėl pasisekimo nei dėl draugystės su Juo ar dėl to, kad jų vardai įrašyti danguje, todėl negalėjo suprasti Jėzaus svarbos. Ir mes be tokio žmogiškumo Jėzų iškeičiam į bet kokį dalyką: į sėkmę, į pinigus, į malonumus... į bet ką, pasakome „išeinu“, lyg nieko nebūtų įvykę, ir iškeičiame Jį, nes įsimylime ar dėl to, kad padarome karjerą! Todėl Jonas Paulius II pasakė: „nebus ištikimybės, [draugai, nebus ištikimybės], jei nebus klausimo, į kurį tik Kristus yra atsakymas“. Tik Kristus, bet kad atpažintume, jog vien Kristus yra atsakymas, reikia visiškai žmogiško klausimo. Be šito mes galime ir toliau kalbėti apie Kristų, kartoti net per dažnai, tačiau patirtis, kurią išgyvename, nėra Kristus. Dažnai Jį iškeičiame į bet kokį kitą dalyką, nes jei neatsitinka taip, kaip aš įsivaizdavau, reiškia, kad Kristus mane apleido. Ne! Kristus iš tavęs nesišaipto, tai ne tas pat, iš mūsų nesišaipto, nepasitenkina duodamas atsakymą, kurio jau rytoj esu išalkęs. Tai yra meilė. Todėl suprantama, kodėl kun. Giussani, kaip

sakėme vakar, taip sureikšmina sąlygą, žmogiškumą, kad tai atpažintume. Taigi, kad suprastume krikščionybę, nėra nieko svarbesnio už klausimą apie tikrąją žmogaus situaciją. Pirmoji Bendruomenės mokyklos pastraipa: „nebūtų įmanoma kaip reikiant suvokti, ką reiškia Jėzus Kristus, prieš tai gerai neperpratus dinamizmo, kuris žmogų daro žmogumi, pobūdžio. Iš tiesų Kristus – lyg atsakymas į tai, kas esu „aš“. Aš to nesuprasiu studijuodamas teologiją ar mąstydamas, ar užkluptas jausmų; atrandu tai kaip atsakymą tam, kas aš esu, mano „aš“, įsitraukęs į Jį. „Tik atidus bei švelnumo ir aistros kupinas savęs suvokimas galės mane atverti ir parengti Kristų atpažinti, Juo žavėtis, Jam dėkoti, Juo gyventi. Jei tokios sąmonės nebus, Jėzaus Kristaus vardas tereikš paprastą vardą“.

Mūsų bėda yra ištikimybės sau patiems, savo turimiems poreikiams, trūkumas. Nes nėra taip, kad kai ieškome kitų dalykų, aiškiai nesuprastume, kad mums jų neužtenka, kad jie mums neatsako, bet ir toliau jų ieškome. Kol pasiekiame tokią situaciją, kai Kristų iškeičiame į bet kokį kitą dalyką. Tai ne kitų problema, ne valdžios problema, niekieno kito, bet mūsų problema, mūsų amoralumo problema.

DAVIDE PROSPERI. „Ar galėtų būti geriau paaiškintas teiginys, kad nesusiaurinamas Kristus yra mūsų viltis?“

JULIÁN CARRÓN. Tai, ką bandėme paaiškinti vakar, pasitelkdami Evangelijos ištrauką, šiandien mums gali vėl padėti, kad gerai suprastume, kas yra Kristaus „nesusiaurinamumas“, nes Jėzus tikrai yra kažkas kita, Jėzus yra visai kas kita. Nes mes galime pasitenkinti būdami kartu, su vaikais, su draugais, galime susiaurinti savo poreikį, bet Jėzus nėra toks, tai pats aiškiausias jo skirtingumo ženklas. Nes Jėzus nėra abstraktus, puikiai supranta, kad žmonėms reikia duonos, kai jie susirenka ir neturi, ką valgyti, tuomet jis atsako į jų poreikį: padaugina duonos. Jie lieka tokie nustebinti, kad nori Jį padaryti karaliumi. Bet Jėzus tuo nepasitenkina. Juk Jį jau pripažino, galėtų džiaugtis... Bet Jėzus žino, kad jie yra kaip visi, sumenkino savo troškimą, susiaurino savo žmogiškumą, susiaurino savo poreikį, tuomet Jėzus galėjo nusileisti: gerai, jei jums to užtenka, darykit, kaip norit... Bet ne, nenusileidžia, žino, ko jiems iš tiesų reikia: „Jūsų pilnatvės poreikis yra daug didesnis už natūralų duonos poreikį, nes daugelis iš jūsų turi duonos, bet jums trūksta gyvenimo skonio, daugeliui jūsų viskas gerai, gyvenime sekasi, bet to neužtenka, kad gyvenimas įgautų prasmę, kad būtų reikšmingas, to neužtenka, kad atsikeltumėte ryte, neužtenka, kad pasitiktumėte sunkumus, neužtenka, neužtenka! Taigi, jei nevalgysite Žmogaus Sūnaus kūno ir negersite Jo kraujo, neturėsite savyje gyvybės. Tik jei įsileisite Mane kaip atsakymą savo poreikiams, galėsite iš tikrųjų būti patys savimi, būti tokie, kokie gimėte“. Būtent to trokštame sau, savo vaikams ir draugams. Tačiau susidūrus su tokia galimybe eiti pirmyn, Jėzus supranta, kad jei žengs toliau, prasidės bėdos. Bijodamas atstūmimo, nesupratimo, likti vienas, galėtų pasiduoti. Kaip patys sustojame, baimindamiesi dėl ryšio su kitais. Todėl visada sakau, kad laisvė yra labai reta gėrybė, tikrai reta. Nelengva rasti žmonių, kurie nepasiduotų, kurie būtų nesumenkinami priešais tiesą. Todėl Jėzus būtų galėjęs nusileisti, bet kas yra mokinių viltis? Kad Jis nepasiduoda, kad Jis ir toliau juos ragina, net kai kyla pagunda pasiduoti. Vienintelė mūsų viltis yra tai, kad yra Tas, kuris nenusileidžia mūsų galiai, mūsų pagundai viską susiaurinti, mūsų ieškojimui to, kas patogu ir daug neprašo... kad yra nesumenkinamas: tai vienintelė mūsų viltis.

Čia atsiskleidžia giliausia Jėzaus paslaptis. Kas Jį padaro nesumenkinamą? Kas leidžia Jėzui nusileisti į kompromisus, nepriimti jokio susiaurinančio pasiūlymo, būti laisvam, būti nepriklausomam nuo to, ar kiti supras, ar ne, nebijoti likti vienam ir pradėti viską iš naujo? Kas Jį daro tokį ir leidžia mesti iššūkį ir Jo draugams? „Gal ir jūs norite pasitraukti?“. Tai įmanoma tik dėl Jo ryšio su Tėvu: „Aš

niekada nesu vienas. Tėvas, kuris yra su manimi, lemia mano gyvenimą“. Ypač kai lieka vienas, nes visi, net ir mokiniai, Jį paliko, Jis nepasidavė Petro pagundai: „Kas tave verčia šitaip aukotis?“. „Pasitrauk nuo manęs!“. Tik tas ryšys su Paslaptimi, su Tėvu padaro Kristų tokį laisvą ir nesumenkinamą. Tai Jo savimonė, sąmoningumas dėl priklausymo Tėvui. Tai yra Jo jėga, ne tai, kad Jis stipresnis, sveikesnis, kad neturi problemų, kad pasitaiko palankesnės aplinkybės. Jam niekas netausojama, bet Jis istorijai parodė žmogų su tokia savimone dėl jį sudarančio ryšio, kad jokia šio pasaulio valdžia... gali nužudyti, šitai gali, tačiau negali Jo atskirti nuo to, prie ko Jis prisirišęs labiau, nei prie savęs paties: ryšio su Tėvu. Štai, ką Jis nori mums pasakyti. Draugai, jei mes neturėsime tokio ryšio, tokios savimonės, nebūsime nesumenkinami net vieni su kitais. Mums reikia draugų, bet ne bet kokių draugų, kurie leistųsi į kompromisus, nes kitaip arba supyks, arba mus paliks vienus, tačiau tikros draugystės, tokios, apie kurią mums liudija Kristus. Jis mylėjo savo mokinius, ar ne? Atsakykime tvirtai. Jis buvo jų draugas, Jam rūpėjo jų likimas, ar ne? Ar mums rūpi mūsų likimas ir tokių mūsų nesusiaurinamų draugų likimas? Dėmesio, nesupainiokit žodžio „nesusiaurinamas“ su priekaištavimu kitiems! Kaip Giussani pasakė, kai kažkas jam uždavė klausimą, tai nereiškia priekaištų ar moralistiško kartojimo, bet dar labiau liudyti, kad Jis nesusiaurinamas, štai tikrasis atkaklumas. Jėzus taip pat jų neverčia, bet Jis nenusileidžia, nenusileidžia, nenusileidžia jų matams! Mums nesuteikta teisė dabar eiti pas kiekvieną ir jį koneveikti. Ne! Reikia liudyti. Būti iš tiesų nesumenkinamiems yra liudijimas, kaip galėjome akivaizdžiai matyti, žiūrėdami į kun. Giussani: jis nesileido į kompromisus.

Todėl vienas iš jūsų po vienos iš paskutiniųjų Bendruomenės mokyklų man parašė: „Bendruomenės mokykloje praeitą trečiadienį, kaip paskutiniu metu dažnai atsitinka, man buvo labai sunku sekti tavo mintis. Patiriu sunkumą bandydamas perprasti tavo terminologiją ir tą dėstymą, kurį pateiki, kad prieitum prie gyvenimą nušviečiančių išvadų. Ir šį trečiadienį klausiausi tavęs stengdamasis sekti, bet man nelabai sekėsi: mane pasiekdavo vien žodžiai, o ne aiškios sąvokos, pavyzdžiui, „sumenkinimas“, „susiaurinimas“, „susiaurinimo pavojus“, „mes bandome susiaurinti Kristų iki savo matų“, ir kiti, nemažiau bombarduojantys žodžiai: „nesumenkinamas“, „nesumenkinamas Kristus“, „nesusiaurinamas“, ir vėl... Jaučiausi kaip bokso ringe. Aš nieko nesupratau, o tu ir toliau bombardavai. Tačiau vakarui einant į pabaigą, įvyko faktas: žodis „nesumenkinamas“ įsibrovė į mane kaip vėjas pro staiga atsivėrusį langą; tas vėjas sakė ir mane vertė klausti: nesumenkinamas Kristus, Kristus nesusiaurinamas iki mano matų? Juk būtent to ir trokštu, to ieškojau visą savo gyvenimą! Visuomet ieškojau kažko, kas būtų begalę kartų didingesnis už mane, ir mane taip nervino ta lėlė Kristus pernelyg žmogiškų būtybių rankose. Tačiau jei yra taip, jei Kristus tikrai yra viskas, jei Jis yra visko matas, Jis ir niekas kitas. Išėjęs tikrai jaučiausi kaip primuštas ir po dviejų dienų jaučiuosi vis dar taip pat, kupinas netikėtumo ir nuostabos dėl tokio paprasto atradimo. Kristus mane pagavo. Nėra ką pridurti“.

DAVIDE PROSPERI. Iš daugybės įvairiai suformuluotų klausimų apie nuostabos ir valdžios priešpriešą, išrinkome šį, nes padeda geriausiai suprasti problemos esmę: „Klausydamasis apie aklą gimusį, likau nustebintas, kaip betarpiškai jis pripažįsta to, kas jam įvyko, akivaizdybę, net jei neturėjo jokių priemonių (išsilavinimo, kultūros ir pan.). Kodėl man, turinčiam daugiau priemonių, taip paprasta iškraipyti metodą?“.

JULIÁN CARRÓN. Nes trūksta širdies paprastumo. Perskaitykime dar kartą apie aklą gimusį. Prasideda nuo to, kad mokinių mentalitetas, kaip matote, yra toks kaip visų: „Kas nusidėjo, – jis pats ar jo tėvai, – kad gimė neregys?“. O Jėzus: „Nei jis nenusidėjo, nei jo tėvai, bet jame turi apsireikšti Dievo

darbai“. Tuomet ima pasakoti epizodą apie neregį. Eidamas pamatė žmogų aklą gimusį. Tada spjovė žemėn, padarė purvo iš seilių, patepė juo neregio akis ir tarė: „Eik ir nusiplauk Siloamo tvenkinyje“. Tasai nuėjo, nusiplovė ir sugrižo regintis. Prasideda sujudimas. Kaimynai ir kiti žmonės, kurie matydavo jį elgetaujantį, klausė: „Ar čia ne tas, kuris sėdėdavo elgetaudamas?“ O jis atsakė: „Taip, tai aš. Nesusipainiokit, tai aš!“ Tada jie klausė jį: „O kaipgi atsivėrė tau akys?“ Jis išpasakojo: „Žmogus, vardu Jėzus, padarė purvo, patepė juo mano akis ir pasakė: 'Eik į Siloamą nusiprausti'. Aš nuėjau, nusiprausiau ir praregėjau“. Jie vėl klausė: „Kur jisai?“ „Nežinau“. Tuomet jie nusivedė buvusį neregį pas fariziejus. O toji diena, kai Jėzus padarė purvo ir atvėrė akis, buvo šabas. Fariziejai ėmė jį iš naujo kamantinėti (antrą kartą), kaip jis praregėjęs (o juk buvo ką tik papasakojęs, buvo paprasta pripažinti, ar ne?). Jis paaiškino: „Jis patepė man akis purvu, aš nusiprausiau, ir dabar regiu“ (paprasta). Kai kurie fariziejai kalbėjo: „Tas žmogus ne iš Dievo, nes nesilaiko šabo“. O kiti sakė priešingai: „Kaip galėtų nusidėjėlis daryti tokius ženklus?!“ Ir jų nuomonės nesutarė. Tuomet jie ir vėl klausia buvusį neregį, tarsi nieko nebūtų įvykę: „O ką tu manai apie vyrą, atvėrusį tau akis?“ „Kad Jis pranašas“. Žydai nenorėjo tikėti... juo? Kuo? Nenorėjo tikėti Jėzumi? Ne, nenorėjo tikėti, kad jis tikrai buvęs aklas ir praregėjęs. T.y. kad panaikintų šitą įvykį, turi panaikinti tikrovę: nenorėjo tikėti, kad jis tikrai buvęs aklas ir praregėjęs (pirmoji neištikimybė tikrovei), todėl įtraukia tėvus: „Ar šitas jūsų sūnus, kurį sakote gimus aklą? (ne „kuris buvo aklas“, bet „kurį sakote...“) Tai kaip jis dabar regi?“ „Mes žinome, kad jis mūsų sūnus ir kad jis yra gimęs aklas. O kaip jis praregėjo, klauskite jį patį“. Tėvai šitaip pasakė, bijodami žydų. Mat žydai buvo nutarę, jog kas tik išpažintų Jėzų esant Mesiją, turėtų būti išmestas iš sinagogos. Tada jie dar kartą (turbūt ketvirtą) pasišaukė buvusį neregį ir pasakė: „Šlovink Dievą! Mes žinome, kad tas žmogus nusidėjėlis“. Jis atsiliepė: „Ar jis nusidėjėlis, aš nežinau. Viena žinau: buvau aklas, o dabar regiu“. Jie vėl klausė: „Ką jis tau darė? Kaip jis tau atvėrė akis?“ „Aš jau sakiau, tik jūs neklausote. Ką dar norite išgirsti? Gal ir jūs norite tapti jo mokiniais?“ Tada jie išplūdo jį, sakydami: „Tai tu esi jo mokinyš, o mes – Mozės mokiniai“. T.y. Mozė tampa alibi ištrinti tikrovę, Mozės vardu jie neigia tai, kas akivaizdu. Baisu! „Mes žinome, kad Mozei yra kalbėjęs Dievas, o iš kur šitas, mes nežinome“. „Tai tikrai nuostabu (taip juos pastato į vietą), kad jūs nežinote, iš kur jis. O juk jis man atvėrė akis!“ Jis tampa protingas, ar suprantate? Štai naujas protingumas. Štai tikrasis protingumas. Kai Giussani kalba apie Jono ir Andriejaus protingumą, jis toks pats kaip šio neregio, jis daug protingesnis, nei kitų pastangos analizuojant nusikratyti tikrovės. Ideologija: nėra faktų, tik interpretacijos. „Žinome, - nesiliauja,- kad Dievas neišklauso nusidėjėlių. Jis išklauso tik savo garbintojus, kurie vykdo jo valią. Nuo amžių negirdėta, kad kas būtų atvėręs aklo gimusio akis!“ Bet pažvelkite į tikrovę: nuo amžių negirdėta. „Jei šitas nebūtų iš Dievo, jis nebūtų galėjęs nieko panašaus padaryti“. Jie užriko ant jo: „Tu visas gimęs nuodėmėse ir dar nori mus mokyti?!“ Nori mus mokyti?.. Mes esame kriterijus, ne tavo širdis, ne tavo paprastumas. Mes nustatome kriterijus, nes esame vadai. Nieko panašaus! Matote, kodėl žmogiškumas toks svarbus? Be mano žmogiškumo, be mano širdies kaip vertinimo kriterijaus, jei pats nesugebu atpažinti tiesos, tuomet visada yra kitas, kuris man aiškina, ką turiu daryti.

Čia pasirinkimas tarp nuostabos ir valdžios. Stebime dramą, prieš kurią atsiduriame kiekvienas: ar leisti laimėti paprastumui, nuostabai priešais įvykių akivaizdybę (iš ten gimsta tikrumas, sako kun. Giussani), ar įvesti savo valdžią arba būti kitų valdžios vergais. Tačiau tai nepriklauso nuo kitų, nepriklauso nuo valdžios; net ir pirmas pasitaikęs, kaip neregys, nemokša (būtent tai nustebina) gali parodyti, kaip įmanoma nugalėti bet kokią valdžią: užtenka būti paprastam priešais tikrovę, leisti vedamiems nuostabos, kuri (kaip girdėjome vakar) nėra sentimentalumas, o vertinimas. Meilė yra

atpažinimo vertinimas, kuris patraukia jautrumą. Todėl iš akivaizdybės pripažinimo gimsta tikrumas. Būtent tai ir yra radikalus metodo pasikeitimas, nes kai girdime klausiant: kodėl tas, kuris neturėjo jokio išsilavinimo ir kultūros, sugebėjo padaryti tai, ko mes nesugebame? Perskaitykime iš naujo Bendruomenės mokyklos tekstą, nes ten yra atsakymas. „Jei Dievas žmonijos istorijoje būtų parodęs savo ypatingą valią, būtų nužymėjęs kelią jam pasiekti, tai svarbiausia religinio reiškinių problema nebebūtų bandymas – o tai irgi rodo žmogaus didybę – „tartis esant“ dievu: visa problema glūdėtų vien laisvės, kurią priimi ar atmeti, geste. Tai sudaro radikalų metodo pokytį: svarbiausia – nebe proto ir konstruktyvios valios, įtemptos vaizduotės, sudėtingo moralizmo pastangos, bet atpažinimo paprastumas; tai analogiška elgesiui žmogaus, kuris, matydamas ateinant draugą, jį atpažįsta tarp kitų ir su juo pasisveikina. Pastebėtina, jog pirmasis metodas yra palankus protingam, išsilavinusiam, klestinčiam, galingam; antrasis metodas palankus vargšui, paprastam žmogui“.

Jei mums šito trūksta, tuomet galime turėti daug akivaizdžių faktų kaip aklo gimusio, tačiau neturėsime tokio paprasto žmogaus vargingumo, kuris leidžia sekti įvykių akivaizdybe, ir galvosime, kad mes esame protingesni. Tačiau reikėtų išsiaiškinti, ar tikrai esame protingesni, kai šitaip elgiamės.

DAVIDE PROSPERI. Taip pat yra daug klausimų apie mokytoją. Atrinkome du.

„Ką konkrečiai reiškia, kad aš neišsirenku mokytojo, kuriuo galėčiau sekti?“ . Kitas: „Šiuo metu sakyti, kad kun. Giussani yra mokytojas, kuriuo galėčiau sekti, man atrodo šiek tiek abstraktu, t.y. nepajėgia nugalėti Kristaus atitolimo nuo mano širdies. Kasdieninėmis aplinkybėmis man reikia žmogaus šalia, kad galėčiau į jį žiūrėti, todėl nesuprantu: kas yra tas mokytojas, kuriuo seku?“.

JULIÁN CARRÓN. Mokytojo pats nepasirenku. Galiu pabandyti, bet matėme... Aš mokytoją atpažįstu. Mes nenusprendžiame, kas iš tikrųjų mums gali padėti gyvenime, kas moko eiti tuo keliu, kas iš tiesų mums padeda gyventi, bet atpažįstame, nustembame, kad kai girdime tam tikrus dalykus ar kažkuo pasidaliname su kitais žmonėmis (kai kuriuose laiškuose, kuriuos perskaičiau vakar apie tai buvo kalbama), tarsi susiduriame su kitokiu vertinimu, kuris mus labiau atitinka. To nenusprendžiame, o atpažįstame. Atpažįstame mokytoją. Ar tai panaikina mano „aš“? ne! Nes be manojo „aš“, kaip sakėme prieš tai, aš nesugebu atpažinti mokytojo, to, kas iš tiesų atsako mano laukimui, kas iš tikrųjų yra mano troškimo, mano žmogiškumo, mano dramos aukštumoje. Todėl, kad atpažintume (kaip rizikuoja Paslaptis!), kad atpažintume tarp daugybės veidų, su kuriais susiduriame gyvenime, tą veidą, reikia mūsų žmogiškumo, mes nenusprendžiame, kas mus atitinka, bet atpažįstame, kaip vakar pasakėme, cituodami Tarkovskį: „Staiga minioje sutinki kažkieno žvilgsnį – žmogišką žvilgsnį – ir tu tarsi prisiglaudi prie paslėpto dieviškumo. Ir netikėtai viskas pasidaro daug paprasčiau“. Tas žvilgsnis išsiskiria iš kitų. O mes turime kriterijų, kad jį atpažintume: patirtis, atitikimas mums leidžia atpažinti.

„Tačiau kartais, - sakė, - Giussani man atrodo tolimas“. Aš jums daug kartų pasakojau apie savo patirtį, nes buvau Ispanijoje ir daug metų nebuvau jo sutikęs, tačiau vienintelis dalykas, kurio negalėjau pasakyti, kad jis man buvo abstraktus, nes net ir būdamas toli bei turėdamas tuos „įrankius“, kuriuos turėjau (jų buvo daug mažiau nei dabar), žinojau, kas man padėjo gyvenime; buvau perskaitęs daug dalykų, bet tik jame jaučiau tikrą draugiją, ir labiausiai stengiausi suprasti tai, kas mane pasiekdavo, tai nebuvo tiesiog veidas, bet veidas, kuris matėsi iš tekstų, iš daugybės mūsų daromų dalykų, taip pat iš pastangų padėti vieni kitiems suprasti, nes vienintelis dalykas, kurio siekėme su draugais, buvo suprasti, sekti tuo, kas mums buvo pasiūlyta. Nes mums padeda ne tas, kuris yra šalia, o tas, kuris nušviečia gyvenimą, net ir iš už vandenyno, tas, kurį jauti apšviečiant tavo gyvenimą, ir todėl dabar, kai

jo trūksta, neturiu ką daugiau ir bepasiūlyti, jei ne tai, ką matėte vakar, neturiu ką ir bepasiūlyti, ne dėl to, kad noriu kartoti Giussani žodžius, ne, tiesiog neturiu, ką bepridurti įdomesnio nei tai, ką girdėjome vakar, nes nėra nieko, kas taip atitiktų mūsų situaciją, istorines aplinkybes, su kuriomis susiduriame, kaip tai, ką jis pasakė: Bendruomenės mokykla, gestai, tekstai, visa tai, ką siūlo patirtis, kurią jis įvairiais būdais patvirtino. Galime nuolatos tikrinti, ar norime juo sekti, ar ne. Žinoma, tikiuosi, kad kiekvienas iš mūsų turi artimų draugų, kurie jums yra draugija, kuri jį padaro esantį, kurį jums liudija Brolijoje, jūsų bendruomenėse. Be jokios abejonės, linkiu, kad visiems taip būtų, tačiau ir tai, ką pasakome vieni kitiems, sudaro kriterijų, kad sužinotume, ar sekame, nes jei nesekame, tuomet galime skųstis dėl savo silpnumo, nes nepakanka būti čia ir šildyti kėdę, jei nesusitapatinam ir nesistengiam, kad visa tai, ką girdime, taptų patirtimi.

Tokį požiūrį gerai išreiškia atsakymas, kurį vienas iš jūsų pateikė, kai buvo kalbama apie abstraktumą. „Atrodo abstraktu. Jūs vieną kartą mums pasakėte, kad žmogiškas „aš“ yra kryžkelė tarp santykio su begalybe ir su nebūtimi, t.y. abstraktumu. Klausiu savęs, kaip šie žodžiai gali tapti mano gyvenimo turiniu“. Atsako: „Aš Rimini pasakiau, kad „aš“ yra kryžkelė tarp begalybės ir nebūties ir iš esmės, istoriškai pasireiškia Kristaus atpažinimu arba neatpažinimu. „Ne“, ištartas Kristui, „ne“ Kristui, yra tas pats, kas sakyti „viskas yra niekas“, tuomet didžiausias žmogiškas idealas tampa toks kaip budistų: suvokti, kad viskas yra tik lašas, pasiekiantis jūrą ir susiliejantis su jūra“. O jo toliau klausia: „Bet jūs praeitą šeštadienį pasakėte: atrodo abstraktu tai, kas neįvertinama kaip tinkama“. „Taip. Tai, kas mums atrodo abstraktu, yra tai, kam jau pasakėme „ne“, nes jei nepasakau „ne“, net jei man atrodo abstraktu, suprantu, kad man reikia labai stengtis, kad tai taptų konkrečiu, kad tai taptų patirtimi. Prisiekiu, kad viskas, ką pasakėme, taps patirtimi, ja tapo, dėl to esame čia. Reikėtų turėti daug drąsos, kad suburtume tiek daug žmonių ir juos apgaudinėtume! Neturime drąsos šitaip elgtis, reikėtų būti dėstytojais arba politikais, tai visada susiję su pinigais, nes valdžia yra tik dėl pinigų. Arba yra tikra, arba ne. Jei sakai, kad tai, kas tikra, yra abstraktu, reiškia, kad jau pasakei ne. Atrodo abstraktu tai, ką jau paneigėme. Jei tai, kas tau sakoma, atrodo abstraktu, turi sugalvoti, kaip tai gali tapti konkrečiu, ir stengdamasis paversti patirtimi, tu tą dalyką išmoksi“. Tokį sprendimą turi priimti kiekvienas: arba toliau sakyti, kad abstraktu, arba pasistengti paversti patirtimi tai, kas mums sakoma, nes tu pats turi išgyventi patirtį, taip kaip ją turiu išgyventi aš. Būtent taip, paversdamas patirtimi, aš galiu suprasti, ar tai tikra, ir mano akims atsiveria visas pagrįstumas, akivaizdumas, aiškumas, kad tai – atitikimas, kurio ieškojau. Todėl, draugai, jei tai netampa patirtimi, visada liks abstraktu.

DAVIDE PROSPERI. Norėčiau geriau suprasti dalijimosi ir gyvenimo kartu esmę. Apaštalai tapo tikri būdami su Juo, prisiliedami prie Jo. Per pirmą paskaitą mums sakėte, kad sekti mokytoju reiškia susitapatinti su juo, ne prisilieti prie jo asmenybės. Bet juk apaštalai prisiliejo prie Jo“.

JULIÁN CARRÓN. „Jėzus, - sako kun. Giussani, - Savo traukos kitiems nelaikė nuoroda į Save patį, bet į Tėvą, į Save tam, kad galėtų nuvesti pas Tėvą, Jį pažinti ir Jam paklusti“. Lygiai tą patį metodą mums nurodė tuometinis kardinolas Ratzingeris per kun. Giussani laidotuves, sakydamas apie Giussani: „Kun. Giussani iš tikrųjų nenorėjo gyvenimo pasilikti sau, bet atidavė gyvenimą ir tokiu būdu atrado gyvenimą ne tik sau, bet ir daugeliui kitų, išpildė tai, ką girdėjome Evangelijoje: nenorėjo būti šeiminkas, norėjo tarnauti, buvo ištikimas Evangelijos tarnas, išdalino visus savo širdies turtus, išdalino dieviškus Evangelijos turtus, tai, ko buvo pripildytas, ir šitaip pasitarnavus, atidavus gyvenimą, jo gyvenimas atnešė gausių vaisių, kaip matome šią akimirką, jis tapo daugelio tėvu (dėmesio!) ir,

vesdamas žmones ne prie savęs, bet prie Kristaus, laimėjo širdis, padėjo padaryti pasaulį geresnį, atverti pasaulio duris į dangų“.

Tai yra tikras prisirišimas. Susitapatinti su Kristaus ar su Giussani patirtimi reiškia jais sekti. Tai nėra sentimentalumo problema, bet išmokti ryšio su tikrove, nes tik jei žiūrime, kaip jie išgyveno ryšį su tikrove, galime pajusti, kaip tvirtėjame, kaip mumyse bręsta savimonė, leidžianti pasitikti bet kokias aplinkybes. Tikrasis prisirišimas yra atverti savo būtį Paslapčiai. Jėzus stengiasi vesti Savo mokinius į Paslaptį, todėl niekada nenusileidžia jų matams, nuolat pradeda iš naujo, nesipiktindamas, kaip daug kartų kun. Giussani pradėdavo iš naujo su mumis, nesipiktindamas dėl fakto, kad nieko nesupratome, nuolat pradėdavo iš naujo. Kaip ir mes dabar galime, nesipiktindami, lėtai, visuomet kovodami ir niekad neišsukdami į kitą kelią, visuomet kovodami. Tai yra moralumas, ne nuoseklumas, tačiau tiesos siekis, ne melo pateisinimas, bet nuolatinis tiesos siekimas.

Todėl iš tiesų prisišliejame prie žmonių, kurie mus atveria į begalybę, pirmiausia nusprendžiam, ar norime eiti į likimą, į pilnatvę, ir sekame tais, kurie taip pat to trokšta, arba nusprendžiam, kuo sekti, nes nusprendžiam, kad sau nerūpime, mums užtenka mažiau nei mūsų turimas pilnatvės troškimas; draugai yra pasekmė to, ką nusprendžiam savo širdyje. Tai viso gyvenimo pasirinkimas: Dievas juos sukuria ir tuomet juos suveda, suprantate? Pirmiausia nusprendžiam, ko norime iš gyvenimo, tuomet pasirenkame draugus, kurie eina ten, kur norime eiti mes. Reikia ištikimybės savo širdžiai ir poreikiams, kad galėtume tuo sekti.

Paskutinis!

DAVIDE PROSPERI. Štai, perkaitysiu du paskutinius klausimus, kurie kaip tik susiję su „aš“ konsistencija.

„Kalbėdamas apie Petrą, pasakei, kad jokia tamsa negalėjo panaikinti jo matytos akivaizdybės. Tai ir yra „aš“ tvirtumas. Kodėl „aš“ tvirtumas leidžia, kad ir toliau egzistuočių tamsa?“. Antras: „Ekonomikos krizė labai stipriai paveikė mano darbą, sukeldama ypač didelių rūpesčių. Sakiau ir toliau sakau, kad tikrovė yra pozityvi, tačiau vis tiek bijau ir naktį nemiegu dėl ekonominių išpareigojimų. Ar galėtumėte man padėti suprasti tokį tarsi prieštaravimą“.

JULIÁN CARRÓN. Jėzus atėjo į istoriją ir atnešė tokią esatį, kuri sužavėjo Jį sutikusius, ne „atėjo į pasaulį ir viską sustatė į vietas“. Nuo pat tada, kai Paslaptis leidosi į tokį žavintį nuotykį tapti draugija žmogui, kad jis atrastų pats save, kun. Giussani mums visada nurodė metodą. Koks tas metodas? Jį matome pradėdant nuo Abraomo. Kad pasiektų visus ir viską, Ji pradėjo išsirinkdama vieną, ir kai išsirinko Abraomą, viskas, visa istorijos tikrovė nesusitvarkė. Ne, Ji pradėjo auginti „aš“, suteikti tvirtumo tam „aš“, nes kun. Giussani mums kalbėjo apie Abraomą kaip apie „aš“ gimimą, apie tai, kas galiausiai jį padarė tikru „aš“, nes buvo toks pasimetęs, kad „aš“ pasirodo tik susidūrus su Esatimi, kuri jį pakviečia, patraukia, pažadina iš snaudulio, į kurį dažnai sugrįžta. Tai nereiškia, kad tuomet viskas aplink pasikeitė. Ne, pasikeitė Abraomas. O mes kartais piktinamės ir Abraomas piktinasi: „Kodėl jūs tokie?“. „Būtent dėl to, kad mes tokie, Dievas tau suteikė malonę, dėl to, kad mes tokie išsiblaškę, akli, pasitenkinantys, kad aplink mus tamsu, Dievas tau suteikė malonę, kad tave sustiprintų, kad sukurtų vietą, kur tamsa gali būti nugalėta, kur nihilizmas gali būti nugalėtas“.

Taigi, Jėzus nepažadėjo, kad viskas eisis gerai, kad nesirgsime, neprarasime darbo, kad mums seksis. Tai protestantiškas suvokimas: Dievas yra, jei viskas gerai. Tačiau tai visiškai prieštarauja Izraelio tautos istorijai. Todėl Jis leido (kitaip nei visoms kitoms tautoms, nes buvo kitoks Dievas,

kitokia, nesumenkinama tikrovė) prarasti viską: šventyklą, žemę, karalystę, viską, valdžią, viską, ir būti nusiųstiems į tremtį. Bet kokioje kitoje situacijoje tai būtų buvusi dievo pabaiga, nes dievas, bet kurios kitos tautos dievybė, buvo siejama vien su jos galimybe nugalėti. Kai mes galvojame, kad jei prarasime savo galią, būsime sutriuškinti, parodome, kuo viliamės. Tačiau Jis mums davė, išugdė, ugdo vietą, kur galime rasti tokį tvirtumą, kuris leistų pasitikti viską, net sutriuškinimą, net tremtį, kad mus padarytų tyrus, kad parodytų, jog ne arkliai, ne arklių gausybė atneša pergalę, ne mūsų užimamos vietos, bet kad nuvestų mus į tyrumą, kurio mums taip reikia, kad įgautume tikrąjį tvirtumą, nuvesiantį į likimą.

Taigi, Jėzus mums nepasisiūlė panaikinti tamsos: Jis perėjo tamsą ir nugalėjo ją savo ryšio dėka, savo tvirtumu, kurį gavo iš ryšio su Tėvu. Tačiau net ir Jėzus neišvengė kančios, tamsos, mirties. O ar mes norime būti Jo mokiniais, ar galvojame, kad geriau kas nors kitas? Esmė yra, ar mes, kaip Jis, ligos momentais, sunkumų momentais, baimės momentais, grįžtame ten, kur yra Jis, grįžtame prie to ryšio ir padedame vieni kitiems pamatyti tą ryšį, kuris leidžia pasitikti bet kokias aplinkybes. Kaip sakėme cituodami Giussani: „Kas turi tokį sąmoningumą, tokį tvirtumą (sako dešimtame Religinio jausmo skyriuje), gali pasitikti bet kokią aplinkybę, bet kokią tamsą su gilia ramybe ir įmanomu džiugesiu“. Kiek kartų liekame apstulbinti matydami, kaip mūsų draugai pasitinka mirtį, ligą, kai niekas jiems netausojama, praranda darbą, įvairiausias situacijos. Kodėl? Nes susitikus Kristų jiems turėtų būti kažkas užtikrinta? Niekas to nežadėjo. Jėzus nori išugdyti „aš“, naują kūrinį, kuris galėtų pasitikti viską. Tai yra naujas kūrinys: ne mūsų tausojimas, ne, būtų per mažai, būtų per mažai, nes kaip skaitėme laiške, kitas žmogus galėtų ir pasveikti, Viešpats gali jam leisti pasveikti, tačiau tikroji problema yra ta, kad mums to ne gana, tikroji problema yra tinkamas atsakymas, nes ir po pagijimo turime pasitikti mirtį, o Jėzus nori išugdyti tokį kūrinį, tai galimybė mums, mūsų draugams, mūsų artimiesiems, pasauliui: įnešti į tikrovę, į istoriją, į savo darbo vietą, į šeimą, tarp draugų tokį „aš“, koks įmanomas tik jei sekame mums duotu mokytoju, kuris mus sužavėjo. Niekas neįvyksta automatiškai, bet kyla iš sekimo, ir visi žinome, kad kai sekame, įgauname tvirtumo, priešais savo akis turime daug liudytojų, dabar, šiomis aplinkybėmis, ne viduramžiais ar Bažnyčios Tėvų laikais, dabar juos matome savo akimis: žmones, kurie su paprastumu seka kun. Giussani mums pateiktą pasiūlymą, kurį jis liudijo iki galo, mums suteikia galimybę įgauti tokį tvirtumą, kuris mums leidžia pasitikti viską.

SKELBIMAI

Šiomet sukanka trisdešimt metų nuo Brolijos pripažinimo, ir būtent dėl dėkingumo, kurį jaučiame savo istorijai, man atrodė palanki proga, kad prisimintume kai kuriuos dalykus, kuriuos kun. Giussani pasakė būtent apie tai, kas yra Brolija ir Brolijos Grupės.

Vienoje Brolijos asamblėjoje pasakė: „Brolijos gyvenimas yra esminis kvietimas ir pagalba išgyventi santykį su savo likimu [jau pirmas sakinytis įveda tokį siekimą: kvietimas į likimą, ne mažiau nei tai], nes, brangūs draugai, privalome vieni kitiems pasakyti, kad kitaip gyventi nėra žmogiška, gyventi su maišu ant galvos nėra žmogiška. Skirtumas tarp vaiko ir suaugusio yra tas, kad vaikas nesuvokia tikslo, t.y. likimo. Dauguma žmonių gyvena kaip žąsų, nesuvokia tikslo. Jei Brolijos tikslas yra kviešti ir padėti vieni kitiems dėl šito, tuomet [štai kokia tam tikrų Brolijos dalių prasmė] štai kokia maldos momentų vertė. Neįmanoma atpažinti savęs kaip pagalbos eiti į kiekvieno likimą, jei tuo pat metu nesidalijame poreikiais. [Kaip matėme, kai kažkam iškyla darbo problema, kai suserga, turi nemalonumų, galime susigyventi arba padėti vieni kitiems] Neįmanoma būti krikščionimis pasaulyje, jei artimo meilės neišreiškiame pirmiausia tiems, kurie yra šalia mūsų kaip bendrakeleiviai, taigi,

dalintis poreikiais iki galo. Trečia, gyvenimo kaip misijos suvokimas, nes misija nėra gyvenimo detalė, bet pats gyvenimas. Motinai, moteriai, kuri užsiima šeiminkavimu namuose, verta tuo užsiimti, jei savo darbus paaukvoja už pasaulį, o vaikų auginimas neturi jokios prasmės, jei jų neaugina Dievo Karalystei. Taigi, pats gyvenimas dėl judėjimo nėra niekas kita, kaip praktinis polėkio misijai įgyvendinimas, nes judėjimas nėra niekas kita, kaip būdas, mūsų būdas, kuriuo pradėjome gyventi pasaulyje, gyvenimas pagal Bažnyčios širdį. Todėl suvokti savo gyvenimą, šeimyninį gyvenimą, savo profesiją, vaikų auklėjimą, laisvalaikį, savo jėgas, savo pinigus atsižvelgiant į judėjimą, t.y. atsižvelgiant į kažką didingesnį, kur veikiame su visiška laisve, nes be laisvės nėra žmogiško atsakymo. Geriau atsakyti 0,1 iš 100 laisvai, nei atsakyti 50% be laisvės, netgi nei 100% be laisvės“. [Nes] „judėjimas, judėjimo tikslas yra, kad užaugtų žmonės, brandūs tikėjime, ir visa tai, ką darome, iniciatyvos, kurių imamės, yra tik įrankis šiai brandai. Jei iniciatyvos, - sako, - nėra įrankis, skirtas subręsti tikėjime, judėjimas neauga; galbūt tie dalykai pamalonins ir patenkins juos darančiųjų savimeilę, bet neaugins judėjimo, nes visada, kai jie netinkamai iškeliami, užsidaro savyje ir atneša susiskaldymą, arba tiksliau, susvetimėjimą. Tuo tarpu, iniciatyvos, visos, nuo skrajučių dalijimo iki kooperatyvų steigimo, turi būti suvokiamos ir panaudojamos kaip įrankiai, skirti vis labiau sudominti (tiek individus, kurie dalyvauja, tiek nepažįstamus stebėtojus) Kristaus esatimi, kuriai priklauso mūsų ir pasaulio gyvenimas: jei Kristus būtų geriau pažįstamas, mums visiems būtų geriau, šimtą kartų geriau šioje žemėje“.

Todėl jums nereikia rūpintis, kaip suorganizuoti grupės gyvenimą, „rūpinkitės, kad kviestumėt vieni kitus į Kristų, kad mylėtumėte vieni kitus, ne sentimentalia šio žodžio prasme, bet kad dalintumėtės poreikiais, būtumėt vieni kitiems dėmesingi, kad nugalėtumėte antipatiją, kad atleistumėte, kad augintumėt meilę judėjimui“.

O čia sako, kokios reikia laisvės, net ir ieškant, kas mums labiau padėtų: „jei nesusirandate grupės... nieko tokio, galima eiti kartu trejus metus, trečiais metais imti ir išeiti, ir susirasti kitą draugiją, susikuria naujas, laisvesnis, tinkamesnis tai situacijai, kurioje gyvename, solidarumas. Nes nėra privaloma, kad tas, kuris penkerius metus praleido su viena Brolijos grupe, turi su ja pasilikti amžinai. [Tai, kas mums labiau padeda! Dažnai, jei kažkas pakeičia grupę, nes dūsta ar dėl to, kad randą tinkamesnę, visiems atrodo kaip skandalas. O kodėl? Dėl tikslo, o tas tikslas yra likimas, ne šiaip sėdėti prie židinio].

„Kad negyventume Brolijos Grupėje schematiškai, kaip paprastai atsitinka bet kokiam priklausymui judėjimams ar asociacijoms, reikia būti laisviems. O laisvė nereikia pasirinkti pagal skonį ir instinktyviai, bet mokėti pasirinkti ir įvertinti žmones, esančius mūsų gyvenime, kurie labiausiai mums primena apie mūsų likimą“. Toks turėtų būti kriterijus išsirinkti Brolijos grupę. Net ir šito mes nepasirenkame, o atpažįstame: „kurie labiausiai mums primena apie mūsų likimą“. Brolija yra paklusnumas, taip kaip judėjimas yra paklusnumas, kaip mokytojas yra paklusnumas: kadangi mums visko reikia, kas yra svarbiausia? Rasti tuos, kas mums labiau primena, kas mums labiau padeda, kas mus labiau pažadina. Tam reikia didelės laisvės. Tačiau dažnai, kai kažkas išeina, atrodo, kad jam grupė nerūpi. Ne! Galbūt netgi tai, kad kažkas palieka grupę (nes Dievas suteikia malonę ją palikti), gali tapti proga pažadinti grupę, nes Dievo metodas visada yra tas pats: suteikti malonę vienam (jei jis ne sentimentalus, jei tai ne sentimentalus veiksmas), kad pasiektų visus.

Taigi, „mokėti pasirinkti ir įvertinti žmones, esančius mūsų gyvenime, kurie labiausiai mums primena apie mūsų likimą, apie gyvenimo tikslą, ir kurie labiausiai mums padeda atlikti savo pareigą, įgyvendinti užduotį. Mūsų tikėjimo gyvybiškumas negali būti uždarytas grupės viduje. Grupės

gyvenimas yra kaip šeimos gyvenimas. Šeimos gyvenime nesistengiama užsidaryti šeimos viduje: tai būtų tikras asmenybės galas. Šeima yra tarsi indėlis, kurį prigimtis įneša ir išvysto žmogui tam, kad praplėstų jo interesus ir atvertų jo glėbį visam pasauliui. Šeima iš tiesų gimsta kaip santykio su visu pasauliu ugdytoja. Grupė turi sudaryti sąlygas tokiam pat indėliui. Jei gyvename judėjimo gyvenimą, susiduriame su žmonėmis, ar dalykais, ar aplinkybėmis, su kuriais jaučiame darną, kurie mums padeda, mūsų neturi stabdyti netikras lojalumas grupei [tai jo žodžiai! Kiek schemų, kad pateisintume savo nuolaidžiavimą ir nieko nedarytume!], galime laisvai būti bet kieno draugai, ir tai mums dar labiau padės būnant su grupele“.

Grupelė turėtų paraginti imtis tokių veiksmų, nes vieno veikimas yra gėris visiems. Kaip matome tarp mūsų: malonė, suteikta vienam, yra gėris visiems. Todėl pažvelkime, kokią patirtį išgyvename savo grupelėse, kad nebūtume nuolaidžiautojai.

Primenu apie Bendro fondo svarbą, apie šio gesto vertę. Apie tai kalbėjome pernai, galite dar kartą perskaityti Rekolekcijų knygutėje. Tik noriu pasakyti, kad yra geras ženklas, jog pernai metais 76% įsirašiusiųjų į Broliją įnešė pinigų į Bendrą fondą (net jei, kaip matote skaidrėse, nevienoda dalimi skirtinguose regionuose) ir kad kai kurie, turintys sunkumų dėl sudėtingos ekonominės situacijos, nesustabdė savo indėlio laukdami geresnių laikų, bet jį tiesiog sumažino, tai tikrai jaudinantis dalykas, parodo mūsų ugdymą, nes esmė yra ne kiekybė; kažkas nusižeminęs, turbūt dėl sunkios padėties, negali toliau mokėti tos pačios sumos, tačiau gali likti ištikimas. Kas iš mūsų negali duoti vieno euro? Tegul sau pats atsako, ar negali. Todėl nėra jokio alibi neprisidėti prie Bendro fondo, nes mus domina ne suma, o ugdymas. Nemanykit, kad pinigais galime kažką išspręsti. Tačiau tai yra ženklas, kad šį gestą jie laiko svarbiu savo gyvenimui, yra dėkingi už tai, kuo gyvena, kad Brolija jiems padeda. Tačiau dar pridursiu, kad iš šių Rekolekcijų dalyvių, apie tris tūkstančius žmonių dar neprisidėjo prie Bendro fondo. Kviečiu apie tai pagalvoti.

Kai kurie, neseniai įsirašę į Broliją, paklausė, ar yra standartinė suma Bendram fondui. Ne! Nes kun. Giussani visuomet kartojo, kad sumą galima pasirinkti visiškai laisvai, kaip sakiau prieš tai, ir kad svarbiausia yra ištikimybė šitam gestui, ne suma.

Dabar trumpai pateiksiu duomenis apie 2011-aisiais įneštus indėlius ir apie tai, kaip jie buvo panaudoti. Mano pateikiamas sumas galite matyti ekrane.

Iplaukos. Bendras fondas: buvo surinkta Italijoje apie 6.900.000 eurų (šimtu tūkstančių eurų daugiau nei ankstesniais metais). Užsienyje buvo surinkta 613.000 eurų (penkiasdešimt tūkstančių eurų daugiau nei ankstesniais metais). Kaip minėjau prieš tai, šie duomenys yra reikšmingi, nes šiuo krizės laikotarpiu tai liudija, kaip vertiname priklausymą, ir tokia ištikimybė jaučiama ir kitose šalyse. Aukos ir rinkliavos iš individų bei įstaigų sudarė apie 900.000 eurų. Daug aukų iš individų ateina dėl ypatingų gyvenimo įvykių, pavyzdžiui, vestuvių, krikštynų ir pan. Šiomet gavome šimtu tūkstančių eurų daugiau nei ankstesniais metais. Taip pat mus pasiekė kitokio tipo lėšos, sudarančios apie 181.000 eurų. Pasinaudosiu proga pasakyti, kad įvairūs žmonės šiuos keletą metų nutarė prisidėti prie Brolijos, paskirdami palikimą ar reikšmingas aukas. Nuo Brolijos pradžios iki šios dienos mus pasiekė apie 2.000.000 eurų. Reikia paminėti, kad kai kurie iš šių žmonių net nebuvo iš judėjimo, paprasčiausiai susidūrė su kitokiu žmogiškumu kai kuriuose iš mūsų, sutiktuose įvairiomis gyvenimo progomis (kunigai, gydytojai, slaugai, advokatai, draugai ar dar kas nors), ir panoro prisijungti prie Brolijos tikslų. Tai reikšmingas faktas, prašau to nepamiršti.

Išlaidos. Surinkti pinigai buvo išleisti šitaip: išmokos, skirtos karitatyvinei, kultūrinei veiklai, misijoms ir pagalbai kunigams - 3.100.000 eurų; institucijų veiklai (archyvui, internetinio puslapio

tvarkymui, institucijų atstovavimui, Tarptautiniam Centru) beveik 1.450.000 eurų; leidybos veiklos rėmimui 281.000 eurų. Taip pat buvo išleista apie 1.800.000 eurų įprastinei veiklai (atlyginimams, mokesčiams ir kt.) ir beveik 800.000 eurų nekilnojamo turto priežiūrai.

Baigdamas, jums pranešu, kad Fondas, skirtas žemės drebėjimo Abrucuose aukoms, įsteigtas Brolijos 2009-aisiais, buvo išskirstytas šitaip: viena dalis kai kurių šeimų poreikiams, likusi dalis paskirta Fondui, kurį mūsų draugai įkūrė Akvilos mieste, skirtą ypač jaunimo poreikiams patenkinti.

Ant kėdžių radote skelbimus. Prašau atidžiai juos perskaityti. Pabrėšiu tik vieną, dėl žurnalo Tracce. Primenu, kad tai oficialus judėjimo žurnalas ir kad jis yra vienintelis įrankis, be oficialaus judėjimo puslapio, už kurį esame tiesiogiai atsakingi.

Skelbimuose rasite pasiūlymą ypač išplatinti gegužės numerį. Norėčiau dar kartą pasiūlyti viešai pardavinėti žurnalą visur, kur gyvename (darbe, mokykloje, universitete, parapijose, pažįstamiems, draugams...), nes įsitikinome, jog tai yra puiki proga, kuri ugdo visus, ir sudaro galimybę visiems susipažinti su mūsų bendruomene būtent ten, kur gyvename. Kaip patvirtina ši draugė, kuri rašo: „Pasikalbėjome apie Tracce platinimą savo bendruomenėje. Niekas jo nebepardavinėdavo prie bažnyčių. Pradėjome apie tai kalbėtis su draugais ir Bendruomenės mokykloje. Vienas iš jų rimtai priėmė šį kvietimą ir pradėjo pardavinėti žurnalą po mišių, į kurias eidavo. Žmonės, kurie atsakydavo, kad neturi laiko ar kad per sudėtingai parašyta, jis pakvietė į savo namus skaityti žurnalo, pridėdamas ir vakarienę kartu. Kasmėnesinė skaitymo grupelė vis dar susitinka, kviesdami prisijungti naujus žmones. Du žmonės ateina į Bendruomenės mokyklą, o tai labai svarbus rezultatas, nes kitaip kyla pavojus, kad liks tik sentimentalus krikščionybės įkvėptas susitikimas. Dabar sugebame pasiūlyti žurnalą daugelyje mišių, nes ir kiti prisijungė prie pardavimų. Padidėjo numerių skaičius ir man tai atrodo stebuklas, nes rimtai pažiūrėjome į pasiūlymą kaip į darbą dėl savo gyvenimo, ne kaip į beveik privalomą politinį aktyvumą. Šitaip pasakojimas apie savo patirtį atveria širdį ir skatina dirbti dėl savęs, kad pagrįstume tai, ką susitikome“. Be viešo pardavinėjimo, raginame pardavinėti ir asmeniškai. Dažnai atsitinka, kad diskutuojama kažkokia tema ir tam tikras žurnalo straipsnis gali tapti proga pasiūlyti kitiems kitokį požiūrį. Tai ne vien skaityti žurnalą tam tikru būdu. Kartais besikalbant su kolegomis, draugais ar pažįstamais, gali pasitaikyti proga supažindinti juos su žurnalu, pradedant nuo konkretaus straipsnio ar temos, kuri jiems rūpi, ir taip juos atveriamė begalybei. Dažnai straipsniai, interviu ir įvertinimai, pateikti žurnale, tampa proga susitikti ir užmegzti dialogą su įvairiais žmonėmis, su kuriais gimsta ryšys darbe ar kitur. Taigi, naudokime jį kaip galimybę liudyti.

Malda kreipiantis į kun. Giussani.

Kad atsakytume į poreikį, išreikštą daugelio žmonių po prašymo pradėti kun. Giussani beatifikacijos bylą, t.y. poreikį prašyti jo užtarimo konkrečiu ir jo charizmos prigimtį atitinkančiu būdu, Brolija paprašė ir gavo iš Bažnyčios vadovų patvirtintą kreipimąsi, skirtą – dėmesio! – asmeninei maldai, nes ją vienintelę pripažįsta Bažnyčia Dievo tarnų, kokiu tapo kun. Giussani po bylos pradėjimo, atžvilgiu.

Labai prašome vengti kitokių kreipimosi formų kūrimo ir platinimo. Brolija nepritaria jokiai kitai iniciatyvai šiuo klausimu.

Radote paveikslukus ant kėdžių. Ateinančiomis dienomis sekretoriatas gaus daugiau kopijų.

Paskutinis. Šeimų susitikimas su Popiežiumi. Liudijimų šventė, kuri vyks šeštadienį, birželio 2 dieną, po pietų, ir Iškilmingos Mišios sekmadienį, birželio 3 dieną, yra du momentai, kuriuose dalyvaus Popiežius Benediktas XVI, Pasaliniame Šeimų Susitikime. Šis įvykis yra proga liudyti mūsų charizmos unikalumą ten, kur esame, ir tiems, kuriuos sutinkame. Prašau labai rimtai priimti kvietimą dalyvauti

ypač sekmadienio ryto Mišiose ir kviesti savo draugus bei kolegas, pranešti apie tai šeimoje, parapijose ir vyskupijose.